

บทที่ 3

การดำเนินมาตรการทางภาษีและกฎหมายในการจัดการของเสียอันตราย ประเภทแบตเตอรี่ในประเทศไทย

ปัญหาของเสียอันตรายจากชุมชนของประเทศไทยจัดเป็นปัญหาสิ่งแวดล้อมที่เกิดขึ้นใหม่จากการพัฒนาเศรษฐกิจตามแนวทางในการมุ่งพัฒนาทางด้านอุตสาหกรรม ในระยะแรกปัญหาดังกล่าวยังไม่มีควมรุนแรงต่อมาเมื่อการพัฒนาอุตสาหกรรมที่พัฒนาอย่างต่อเนื่องประกอบกับการบริโภคสินค้าจำนวนมากของประชาชนตามสังคมบริโภคนิยม ปริมาณของเสียอันตรายจึงเริ่มสะสมขึ้นเรื่อยๆ และยังไม่สามารถจัดการได้อย่างทันท่วงที ยิ่งไปกว่านั้น ด้วยความที่ปัญหาของเสียอันตรายจากชุมชนเป็นปัญหาที่เกิดขึ้นในระยะหลัง ดังนั้น เมื่อพิจารณาถึงกฎหมายในการจัดการของเสียอันตรายจากชุมชนที่มีใช้ประเภทมูลฝอยติดเชื้อ จึงปรากฏว่าในปัจจุบันยังไม่มีกฎหมายและหน่วยงานควบคุมการจัดการของเสียอันตรายจากชุมชนไว้โดยเฉพาะ ด้วยเหตุนี้ การจัดการปัญหาดังกล่าวในปัจจุบันจึงจำเป็นต้องนำกฎหมายที่เกี่ยวข้องอื่นๆ มาใช้ในการจัดการของเสียอันตรายจากชุมชนแทน ส่วนใหญ่เป็นกฎหมายที่เกี่ยวกับการจัดการมูลฝอยทั่วไปซึ่งมีลักษณะการจัดการปัญหาที่แตกต่างกับการจัดการของเสียอันตรายจากชุมชน เช่น ในปัจจุบันยังไม่มีกฎหมายใดให้มีการคัดแยกประเภทขยะมูลฝอยต่างๆ ในขณะที่การจัดเก็บภาษีจากผลิตภัณฑ์แบตเตอรี่ในปัจจุบันยังไม่ได้ถูกนำมาใช้เป็นเครื่องมือทางเศรษฐศาสตร์เพื่อบริหารสิ่งแวดล้อม ความไม่พร้อมด้านงบประมาณของราชการส่วนท้องถิ่นในการจัดสรรเพื่อจัดการปัญหาของเสียอันตราย เป็นต้น ส่งผลให้การจัดการปัญหาของเสียอันตรายในปัจจุบันจึงไม่เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผลเท่าที่ควร จึงจำเป็นต้องศึกษาถึงกฎหมายที่เกี่ยวข้องเพื่อศึกษาถึงสภาพปัญหาต่างๆ อันจะนำไปสู่แนวทางป้องกันและแก้ไขปัญหาดังกล่าวต่อไป

3.1 มาตรการทางกฎหมายสิ่งแวดล้อมที่เกี่ยวกับการจัดการของเสียอันตรายประเภทแบตเตอรี่

การนำมาตรการทางกฎหมายในการจัดการปัญหาสิ่งแวดล้อมของไทยเริ่มเป็นที่ประจักษ์ชัดเจนเมื่อมีการประกาศใช้พระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ พ.ศ. 2535 ซึ่งถือว่าเป็นกฎหมายแม่บททางด้านสิ่งแวดล้อมในปัจจุบัน ซึ่งยกเลิกพระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ พ.ศ. 2518 ตามพระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ พ.ศ. 2535 บัญญัติเกี่ยวกับการจัดการและรักษา

สิ่งแวดลอมไว้อย่างรอบด้าน ครอบคลุมถึงการจัดการและรักษาสิ่งแวดลอมทุกรูปแบบ อันเป็น ก้าวสำคัญในการพัฒนาระบบกฎหมายไทยในการพัฒนากฎหมายเพื่อป้องกันและแก้ไขมลพิษ อย่างเป็นระบบ อย่างไรก็ตาม พระราชบัญญัติฉบับดังกล่าวมิได้ครอบคลุมถึงรายละเอียดในการ ป้องกันและแก้ไขปัญหามลพิษเฉพาะอย่างซึ่งเปลี่ยนแปลงไปตามการพัฒนาเทคโนโลยีใหม่ๆ ที่ เกิดขึ้น รวมทั้งกรณีปัญหาของเสียอันตรายจากชุมชน ในขณะที่กฎหมายอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องก็มีได้มี บทบัญญัติในการจัดการของเสียอันตรายจากชุมชนไว้อย่างชัดเจน ซึ่งแตกต่างจากของเสีย อันตรายจากภาคอุตสาหกรรมซึ่งมีกฎหมายหลายฉบับที่เกี่ยวข้องและมีหน่วยงานรับผิดชอบ โดยตรง

จากการที่ไม่มีกฎหมายในการจัดการของเสียอันตรายจากชุมชนที่มีประสิทธิภาพลดน้อย ติดเชื้อโดยเฉพาะ ดังนั้น การจัดการของเสียอันตรายในปัจจุบันจึงต้องอาศัยกฎหมายที่ใช้ใน การจัดการมูลฝอยและสิ่งปฏิกูลมาใช้ในการจัดการของเสียอันตราย คือ พระราชบัญญัติการ สาธารณสุข พ.ศ. 2535 และกฎหมายกำหนดอำนาจหน้าที่ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ซึ่ง กำหนดให้ราชการส่วนท้องถิ่นมีหน้าที่รับผิดชอบการเก็บขนและกำจัดมูลฝอยและสิ่งปฏิกูลทั่วไป อย่างไรก็ตาม การใช้บทบัญญัติกฎหมายอื่นเพื่อจัดการปัญหาซึ่งมีลักษณะแตกต่างกัน การ จัดการของเสียอันตรายจากชุมชนจึงไม่สามารถแก้ปัญหาได้อย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล ประกอบกับการจัดการปัญหาสิ่งแวดลอมต้องได้รับความร่วมมือจากประชาชนอย่างมากจึงจะ ประสบความสำเร็จ ด้วยเหตุนี้จึงต้องพิจารณากฎหมายต่างๆ ที่เกี่ยวข้องเพื่อวางมาตรการแก้ไข ปัญหาของเสียอันตรายจากชุมชนอย่างเหมาะสมต่อไป ซึ่งประกอบด้วยกฎหมายดังต่อไปนี้

- (1) พระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดลอมแห่งชาติ พ.ศ. 2535
- (2) พระราชบัญญัติการสาธารณสุข พ.ศ. 2535
- (3) พระราชบัญญัติรักษาความสะอาดและความเป็นระเบียบเรียบร้อยของบ้านเมือง พ.ศ.

2535

- (4) พระราชบัญญัติกำหนดแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วน ท้องถิ่น พ.ศ. 2542

- (5) พระราชบัญญัติโรงงาน พ.ศ. 2535

3.1.1 พระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดลอมแห่งชาติ พ.ศ. 2535

บทบัญญัติเกี่ยวข้องกับการจัดการของเสียอันตรายตามบทบัญญัติพระราชบัญญัติ ส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดลอมแห่งชาติ พ.ศ. 2535 แยกพิจารณาเป็นสองส่วน คือ

บทบัญญัติในเรื่องการจัดการของเสียอันตราย และบทบัญญัติอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องกับการจัดการของเสียอันตรายและมลพิษอื่นๆ ดังนี้

3.1.1.1 บทบัญญัติในเรื่องการจัดการของเสียอันตราย

พระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ พ.ศ. 2535 ได้บัญญัติในเรื่องการจัดการของเสียอันตรายไว้ในหมวดที่ 4 ส่วนที่ 6 มาตรา 78 และมาตรา 79 ดังนี้

ในกรณี 1) การเก็บรวบรวม การขนส่ง และการจัดการด้วยประการใดๆ เพื่อนำบำบัดและกำจัดขยะมูลฝอยและของเสียอื่นที่อยู่ในสภาพเป็นของแข็ง 2) การป้องกันและควบคุมมลพิษที่เกิดจากหรือมีที่มาจากการทำเหมืองแร่ทั้งบนบกและในทะเล 3) การป้องกันและควบคุมมลพิษที่เกิดจากหรือมีที่มาจากการสำรวจ และขุดเจาะน้ำมัน ก๊าซธรรมชาติและสารไฮโดรคาร์บอนทุกชนิดทั้งบนบกและในทะเล 4) การป้องกันและควบคุมมลพิษที่เกิดจากหรือมีที่มาจากการปล่อยทิ้งน้ำมัน และการทิ้งของเสียและวัตถุอื่น ๆ จากเรือเดินทะเล เรือบรรทุก น้ำมัน และเรือประเภทอื่น ให้เป็นไปตามกฎหมายว่าด้วยการนั้น¹

เมื่อพิจารณากฎหมายเฉพาะเรื่องในการจัดการของเสียอันตรายชนิดใดชนิดหนึ่งสามารถแบ่งได้เป็น 3 กลุ่ม² ประกอบด้วย กลุ่มที่หนึ่ง กฎหมายที่ควบคุมและจัดการของเสียอันตรายโดยตรง เป็นกฎหมายที่มีบทบัญญัติเป็นการควบคุมการผลิต การจัดเก็บ การใช้ และการกำจัดวัตถุมีพิษและของเสียอันตรายโดยเฉพาะ ได้แก่ พระราชบัญญัติวัตถุอันตราย พ.ศ. 2535 กลุ่มที่สอง กฎหมายที่ควบคุมกิจการที่ก่อให้เกิดมลพิษจากของเสียอันตราย เป็นกฎหมายที่กำหนดหน้าที่ของเจ้าของกิจการในการจัดการของเสียอันตรายที่เกิดขึ้นจากกิจการของตน เช่น พระราชบัญญัติโรงงาน พ.ศ. 2535 พระราชบัญญัติว่าด้วยการเก็บรักษาน้ำมันเชื้อเพลิง พ.ศ. 2474 พระราชบัญญัติพลังงานปรมาณูเพื่อสันติ พ.ศ. 2504 เป็นต้น และกลุ่มที่สาม กฎหมายอื่นที่เกี่ยวข้องกับการควบคุมและจัดการของเสียอันตราย เป็นกฎหมายที่มีได้มีวัตถุประสงค์ในการควบคุมและจัดการของเสียอันตรายหรือมลพิษจากของเสียอันตรายไว้โดยตรง แต่มีบทบัญญัติเกี่ยวข้องต่อการควบคุมและจัดการของเสียอันตรายเหล่านั้น เช่น พระราชบัญญัติการสาธารณสุข พ.ศ. 2535 ประมวลกฎหมายอาญา เป็นต้น

¹มาตรา 78 แห่งพระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ พ.ศ. 2535.

²อุดมศักดิ์ สินธิพงษ์, กฎหมายสิ่งแวดล้อม, (กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์วิญญูชน 2547) น. 412-413.

อย่างไรก็ตาม เมื่อไม่มีกฎหมายใดบัญญัติในเรื่องดังกล่าวไว้โดยเฉพาะ ให้นำมาตรการว่าด้วยการควบคุมและจัดการของเสียอันตรายมาบังคับใช้ คือ ให้รัฐมนตรีโดยคำแนะนำของคณะกรรมการควบคุมมลพิษ มีอำนาจออกกฎกระทรวงกำหนดชนิดและประเภทของของเสียอันตรายที่เกิดจากการผลิต การใช้สารเคมี หรือวัตถุอันตรายในกระบวนการผลิตทางอุตสาหกรรม เกษตรกรรม การสาธารณสุขและกิจการอย่างอื่นให้อยู่ในความควบคุม ในการนี้ให้กำหนดหลักเกณฑ์ มาตรการ และวิธีการเพื่อการควบคุมการเก็บรวบรวม การรักษาความปลอดภัย การขนส่งเคลื่อนย้าย การนำเข้ามาในราชอาณาจักร การส่งออกนอกราชอาณาจักร และการจัดการ บำบัด และกำจัดของเสียอันตรายดังกล่าวด้วยวิธีการที่เหมาะสมและถูกต้องตามหลักวิชาการที่เกี่ยวข้องด้วย³

ตามบทบัญญัติทั้งสองมาตราข้างต้นมีข้อสังเกตบางประการดังนี้

(1) เมื่อพิจารณามาตรา 78 ประกอบมาตรา 4⁴ แห่งพระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ พ.ศ. 2535 ประกอบกัน อาจอธิบายความหมายคำว่า “มลพิษอื่น” ตามนัยมาตรา 78 หมายถึงเฉพาะขยะมูลฝอยและของเสียอื่นที่อยู่ในสภาพเป็นของแข็ง (Solid Waste) เท่านั้น ไม่รวมถึงของเสียที่อยู่ในสภาพเป็นของเหลวหรือก๊าซซึ่งมิใช่มลพิษอื่น

(2) บทบัญญัติตามมาตรา 78 และ 79 ข้างต้น บัญญัติขึ้นเพื่อหลีกเลี่ยงการซ้ำซ้อนของกฎหมาย และเป็นการอุดช่องว่างในกรณีที่ไม่มีกฎหมายใดกำหนดไว้โดยเฉพาะในขณะเดียวกัน ไม่ได้มีเจตนารมณ์ที่จะเข้าไปก้ำกายการดำเนินการในเรื่องที่เกี่ยวข้องกับการจัดการของเสียอันตรายตามที่กฎหมายบัญญัติไว้โดยเฉพาะแต่ประการใด เพื่อไม่ให้เกิดความซ้ำซ้อนกันระหว่างส่วนราชการต่างๆ ยกเว้นการควบคุมและจัดการขยะมูลฝอยและของเสียอื่นในกรณีที่ไม่มีกฎหมายเฉพาะฉบับใดกำหนดไว้ ในทางปฏิบัติ หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เช่น กรมโรงงาน มักมองว่าการควบคุมของเสียอันตรายเป็นเรื่องที่อยู่ในขอบเขตอำนาจหน้าที่ของตนภายใต้พระราชบัญญัติวัตถุอันตราย และพระราชบัญญัติโรงงาน แม้กรมควบคุมมลพิษน่าจะมีอำนาจดำเนินการได้ตาม

³ มาตรา 79 แห่งพระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ พ.ศ. 2535.

⁴ “มลพิษ” หมายความว่า ของเสีย วัตถุอันตราย และมลสารอื่นๆ รวมทั้งกากตะกอนหรือสิ่งตกค้างจากสิ่งเหล่านั้น ที่ถูกปล่อยทิ้งจากแหล่งกำเนิดมลพิษ หรือที่มีอยู่ในสิ่งแวดล้อมตามธรรมชาติ ซึ่งก่อให้เกิดหรืออาจก่อให้เกิดผลกระทบต่อคุณภาพสิ่งแวดล้อมหรือภาวะที่เป็นพิษอันตรายต่อสุขภาพอนามัยของประชาชนได้ และให้หมายความรวมถึงรังสี ความร้อน แสง เสียง กลิ่น ความสั่นสะเทือน หรือเหตุรำคาญอื่นๆ ที่เกิดหรือถูกปล่อยออกจากแหล่งกำเนิดมลพิษด้วย

พระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ พ.ศ. 2535 ที่ต้องการให้มีการจัดการสิ่งแวดล้อมอย่างเป็นเอกภาพ แต่ไม่เคยมีการออกกฎกระทรวงหรือประกาศ ในเรื่องการจัดการของเสียอันตราย ในปัจจุบัน การควบคุมของเสียอันตรายจากโรงงานจึงเป็นอำนาจหน้าที่ของกรมโรงงานเป็นส่วนใหญ่⁵ ส่วนของเสียอันตรายจากชุมชนเป็นอำนาจหน้าที่ของราชการส่วนท้องถิ่นตามพระราชบัญญัติการสาธารณสุข พ.ศ. 2535 ซึ่งเป็นกฎหมายที่ว่าด้วยการจัดการขยะมูลฝอย นอกจากนี้ ยังมีกฎหมายอื่นที่เกี่ยวข้องกับการจัดการขยะมูลฝอย เช่น พระราชบัญญัติรักษาความสะอาดและความเป็นระเบียบเรียบร้อยของบ้านเมือง พ.ศ. 2535 และกฎหมายว่าด้วยการปกครองส่วนท้องถิ่น ซึ่งในปัจจุบันยังไม่มีบทบัญญัติในการจัดการของเสียอันตรายจากชุมชนโดยเฉพาะ

3.1.1.2 บทบัญญัติอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องกับการจัดการของเสียอันตราย

พระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ พ.ศ. 2535 มีแนวคิดและหลักการที่น่าสนใจในเรื่องการจัดการของเสียอันตราย คือ หลักการผู้ก่อมลพิษเป็นผู้จ่าย และหลักการมีส่วนร่วมของประชาชนในการรักษาสภาพสิ่งแวดล้อม ดังนี้

(1) หลักการผู้ก่อมลพิษเป็นผู้จ่าย

พระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ พ.ศ. 2535 ได้นำหลักการ “ผู้ก่อมลพิษเป็นผู้จ่าย”⁶ ซึ่งเป็นหลักการทางเศรษฐศาสตร์มาใช้ในการจัดการสิ่งแวดล้อม ดังเช่น การกำหนดให้เจ้าของหรือผู้ครอบครองแหล่งกำเนิดมลพิษไม่ว่าจะเป็นมลพิษทางอากาศหรือทางน้ำมีหน้าที่ต้องติดตั้งหรือจัดให้มีระบบบำบัดอากาศเสีย น้ำเสีย หรือระบบกำจัดของเสีย⁷ หากเป็นท้องที่ที่ได้จัดให้มีระบบบำบัดน้ำเสียรวมหรือของเสียรวมไว้แล้ว เจ้าของหรือผู้ครอบครองแหล่งกำเนิดมลพิษที่ยังมิได้ติดตั้งระบบบำบัด หรือไม่ประสงค์จะติดตั้งระบบของตนเอง มีหน้าที่ต้องจัดส่งน้ำเสียหรือของเสียที่เกิดจากการดำเนินกิจการของตนเองไปบำบัดหรือกำจัดโดยระบบบำบัดน้ำเสียรวมหรือระบบกำจัดของเสียรวมที่มีอยู่ภายในเขตควบคุมมลพิษหรือเขตท้องที่นั้น

⁵สถาบันวิจัยสังคม มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, โครงการศึกษาเพื่อยกร่างกฎหมายว่าด้วยการจัดการของเสียอันตราย, (เชียงใหม่: สถาบันวิจัยสังคม, 2547) น. 68.

⁶โปรดดูหัวข้อ 2.3.2 แนวความคิดและหลักการในการรักษาสภาพสิ่งแวดล้อม

⁷มาตรา 70 แห่งพระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ พ.ศ. 2535.

และมีหน้าที่ต้องเสียค่าบริการตามอัตราที่กำหนด⁸ ผู้หลักเลียงไม่จัดส่งน้ำเสียหรือของเสียไปบำบัดหรือกำจัดดังกล่าว และลักลอบปล่อยทิ้งน้ำเสียหรือของเสียนั้นออกสู่สิ่งแวดล้อมภายนอก จะต้องเสียค่าปรับสี่เท่าของอัตราค่าบริการ⁹ และในกรณีเจ้าของหรือผู้ครอบครองแหล่งกำเนิดมลพิษซึ่งมีระบบบำบัดน้ำเสียหรือระบบกำจัดของเสียลักลอบปล่อยทิ้งน้ำเสียหรือของเสียลงสู่ระบบบำบัดน้ำเสียรวม หรือระบบกำจัดของเสียรวมของทางราชการ จะต้องเสียค่าปรับรายวันในอัตราสี่เท่าของจำนวนเงินค่าใช้จ่ายประจำวันสำหรับการเปิดเครื่องหรืออุปกรณ์ระบบบำบัดน้ำเสียหรือระบบกำจัดของเสียของตน ตลอดเวลาที่ดำเนินการเช่นนั้น¹⁰ เป็นต้น

อย่างไรก็ตาม การนำหลักการ “ผู้ก่อมลพิษเป็นผู้จ่าย” มิได้จำกัดเฉพาะเพียงการจัดเก็บค่าธรรมเนียมเท่านั้น แต่ยังมีเครื่องมือทางเศรษฐศาสตร์อย่างอื่นซึ่งสามารถนำมาดำเนินการได้เพื่อให้เป็นไปตามหลักการดังกล่าว ซึ่งผู้มีหน้าที่เยียวความเสียหายจากการแพร่กระจายของมลพิษที่เกิดขึ้นนั้นรวมถึงบุคคลธรรมดา หรือนิติบุคคล ล้วนแล้วแต่มีความรับผิดชอบที่จะต้องเยียวความเสียหายที่เกิดขึ้นด้วย ทั้งนี้ โดยไม่จำเป็นจะต้องพิจารณาในเรื่องความสามารถตามกฎหมายแต่อย่างใด เนื่องจากการปล่อยให้เกิดการแพร่กระจายหรือก่อให้เกิดความเสียหายจากการแพร่กระจายของมลพิษนั้น ไม่จำเป็นจะต้องพิจารณาในเรื่องเจตนาในทางกฎหมายแพ่งและพาณิชย์แต่อย่างใด¹¹ แต่บทบัญญัติตามพระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาสิ่งแวดล้อม พ.ศ. 2535 ยังมิได้กระทำอย่างเต็มที่ เนื่องจากเจ้าของหรือผู้ครอบครองแหล่งกำเนิดมลพิษประเภทบ้านเรือนที่อยู่อาศัย มีสิทธิได้รับยกเว้นไม่ต้องเสียค่าบริการตามหลักเกณฑ์และเงื่อนไขที่คณะกรรมการสิ่งแวดล้อมแห่งชาติจะกำหนด¹² นอกจากนี้ ภาครัฐมีหน้าที่จะต้องเยียว

⁸มาตรา 71 แห่งพระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ พ.ศ. 2535.

⁹มาตรา 90 แห่งพระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ พ.ศ. 2535.

¹⁰มาตรา 91 แห่งพระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ พ.ศ. 2535.

¹¹ไชยยศ เหมะรัชตะ, “พระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ พุทธศักราช 2535 แนวคิดและหลักการใหม่ทางกฎหมาย”, วารสารอัยการ เล่มที่ 183 (พฤษภาคม 2536): น. 27.

¹²มาตรา 89 แห่งพระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ พ.ศ. 2535.

ในความเสียหายที่เกิดขึ้นเช่นเดียวกับภาคเอกชน ซึ่งกำหนดให้สิทธิแก่ผู้เสียหายซึ่งได้รับความเสียหายอันมีเหตุมาจากกิจการหรือโครงการที่ริเริ่ม สนับสนุน หรือดำเนินการโดยส่วนราชการหรือรัฐวิสาหกิจ¹³ ซึ่งสิทธิดังกล่าวได้รับรองไว้แล้วในประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ แต่การบัญญัติรับรองสิทธินี้เพื่อให้เกิดความชัดเจนขึ้น¹⁴

(2) หลักการมีส่วนร่วมของประชาชนในการรักษาสิ่งแวดล้อม

ตามกฎหมายฉบับนี้ต้องการส่งเสริมให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการรักษาสิ่งแวดล้อมมากขึ้น จึงบัญญัติไว้ในมาตรา 6 ให้นุคคลอาจมีสิทธิและหน้าที่ในหลายประการ เช่น สิทธิในการรับทราบข้อมูลข่าวสารจากทางราชการในเรื่องการส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อม ภายใต้ข้อยกเว้นบางประการ สิทธิในการได้รับชดเชยค่าเสียหาย หรือค่าทดแทนจากรัฐ ในกรณีที่ได้รับ ความเสียหายจากภัยอันตรายที่เกิดจากมลพิษที่เกิดจากกิจการหรือโครงการที่ริเริ่ม สนับสนุน หรือ ดำเนินการโดยส่วนราชการหรือรัฐวิสาหกิจ เป็นต้น แต่สิทธิดังกล่าวไม่ใช่สิทธิที่เด็ดขาดเนื่องจาก เป็นสิทธิที่อาจมีได้เท่านั้นและสิทธิบางประการ เช่น สิทธิในการเรียกร้องค่าเสียหายล้วนเป็นสิทธิที่ ประชาชนมีอยู่ตามกฎหมาย นอกจากนี้ ยังให้การรับรองแก่องค์กรเอกชนด้านการคุ้มครองและอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติอีกด้วย¹⁵

3.1.2 พระราชบัญญัติการสาธารณสุข พ.ศ. 2535

ปัจจุบันยังไม่มีกฎหมายในการควบคุมของเสียอันตรายจากชุมชนที่มีใช้ประเภทย่อย ติดเชื้อโดยเฉพาะแตกต่างจากการจัดการของเสียอันตรายจากภาคอุตสาหกรรมซึ่งมีพระราชบัญญัติโรงงาน พ.ศ. 2535 เป็นกฎหมายที่ควบคุมโดยตรง ส่วนการควบคุมของเสียอันตรายจากชุมชนต้องอาศัยพระราชบัญญัติการสาธารณสุข พ.ศ. 2535 ซึ่งเป็นกฎหมายหลักที่กำหนดรายละเอียด และวิธีการจัดการมูลฝอยและสิ่งปฏิกูลให้ราชการส่วนท้องถิ่นที่ชัดเจนที่สุด อย่างไรก็ตาม การนำบทบัญญัติตามพระราชบัญญัติฉบับนี้ซึ่งเป็นการกำจัดการมูลฝอยและสิ่งปฏิกูลโดยรวมๆ มาใช้ในการจัดการกับปัญหาของเสียอันตรายจากชุมชนในปัจจุบัน การจัดการของเสีย

¹³มาตรา 6 แห่งพระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ พ.ศ. 2535.

¹⁴ไชยยศ เหมะรัชตะ, อ้างแล้ว เชิงบรรณที่ 11, น. 25 – 26.

¹⁵มาตรา 7 และ 8 แห่งพระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ พ.ศ. 2535.

อันตรายในปัจจุบันจึงเกิดประสิทธิภาพน้อยกว่าการจัดการขยะมูลฝอยทั่วไป เนื่องจากการจัดการปัญหาทั้งสองมีวิธีการจัดการที่แตกต่างกัน

คำนิยาม "มูลฝอย"¹⁶ ตามมาตรา 4 แห่งพระราชบัญญัติการสาธารณสุข พ.ศ. 2535 ซึ่งครอบคลุมถึงเศษสิ่งของทุกชนิด เศษวัสดุที่ไม่ใช้แล้ว หรือสิ่งอื่นใดที่เก็บกวาดจากถนน ตลาด ที่เลี้ยงสัตว์ หรือที่อื่น โดยมีได้รวมความถึงของเสียอันตรายจากชุมชนอย่างชัดเจนในคำนิยามดังกล่าว การจัดการมูลฝอยตามพระราชบัญญัติฉบับนี้จึงใช้กับมูลฝอยโดยรวมๆ ดังกล่าวไว้แล้ว ซึ่งพระราชบัญญัติการสาธารณสุข พ.ศ. 2535 สามารถแยกพิจารณามาตรการของราชการส่วนท้องถิ่นตามขั้นตอนต่างๆ ในการกำจัดมูลฝอย คือ ขั้นตอนการรวบรวมสิ่งปฏิกูลหรือมูลฝอย ขั้นตอนการเก็บ ขน และกำจัดสิ่งปฏิกูลมูลฝอย ดังนี้

3.1.2.1 ขั้นตอนการรวบรวมมูลฝอยหรือสิ่งปฏิกูล

ในขั้นตอนการรวบรวมสิ่งปฏิกูลหรือมูลฝอย ราชการส่วนท้องถิ่นสามารถจัดระเบียบเกี่ยวกับการรวบรวมสิ่งปฏิกูลหรือมูลฝอยของประชาชนจากครัวเรือน หรือสถานประกอบกิจการต่างๆ โดยออกข้อกำหนดของท้องถิ่นในเรื่องต่อไปนี้

(1) กำหนดเขตห้ามเท ทิ้ง หรือทำให้มีขึ้นซึ่งสิ่งปฏิกูลหรือขยะมูลฝอยในที่หรือทางสาธารณะ นอกจากในที่ที่ราชการส่วนท้องถิ่นจัดไว้ให้ เช่น ราชการส่วนท้องถิ่นจัดให้มีถังขยะหรือห้องสุขาสาธารณะ¹⁷

(2) กำหนดให้มีที่รองรับสิ่งปฏิกูล ไม่ว่าจะเป็นถังขยะหรือห้องสุขาที่ถูกสุขลักษณะตามที่หรือทางสาธารณะ และสถานที่เอกชน¹⁸

(3) กำหนดให้เจ้าของหรือผู้ครอบครองอาคารหรือสถานที่ใดๆ ทำการเก็บ ขน และกำจัดสิ่งปฏิกูลหรือมูลฝอย หรือกำหนดการอื่นใดที่จำเป็นให้ถูกต้องด้วยสุขลักษณะตามสภาพหรือลักษณะการใช้อาคารหรือสถานที่นั้นๆ ในกรณีที่พิจารณาแล้วเห็นว่าสถานประกอบกิจการใดๆ มีการทำให้เกิดสิ่งปฏิกูลหรือมูลฝอยเป็นพิเศษ¹⁹ ดังปรากฏในกรณีสถานพยาบาลอาจกำหนดถึงภาชนะบรรจุมูลฝอยติดเชื่อเป็นการเฉพาะก็ได้

¹⁶"มูลฝอย" หมายความว่า เศษกระดาษ เศษผ้า เศษอาหาร เศษสินค้า ถุงพลาสติก ภาชนะที่ใส่อาหาร แก้ว วัสดุสัตว์ หรือซากสัตว์ รวมตลอดถึงสิ่งอื่นใดที่เก็บกวาดจากถนน ตลาด ที่เลี้ยงสัตว์ หรือที่อื่น

¹⁷มาตรา 20 (1) แห่งพระราชบัญญัติการสาธารณสุข พ.ศ. 2535.

¹⁸มาตรา 20 (2) แห่งพระราชบัญญัติการสาธารณสุข พ.ศ. 2535.

¹⁹มาตรา 20 (3) และ 20 (6) แห่งพระราชบัญญัติการสาธารณสุข พ.ศ. 2535.

จากการที่ราชการส่วนท้องถิ่นมีอำนาจออกข้อกำหนดของท้องถิ่นในการกำหนดวิธีการเก็บ ขน และกำจัดสิ่งปฏิกูล หรือการอื่นใดที่จำเป็นให้เหมาะสมกับกรณีเจ้าของหรือผู้ครอบครองอาคารหรือสถานที่ใดๆ ที่ก่อให้เกิดสิ่งปฏิกูลหรือมูลฝอยเป็นพิเศษดังกล่าว จึงเป็นการเปิดโอกาสให้ราชการส่วนท้องถิ่นสามารถออกข้อกำหนดให้สอดคล้องกับลักษณะของสิ่งปฏิกูลหรือมูลฝอยซึ่งจำเป็นต้องรวบรวมอย่างถูกวิธี ซึ่งในประเด็นดังกล่าวราชการส่วนท้องถิ่นควรมีการออกข้อกำหนดเกี่ยวกับของเสียอันตราย อย่างไรก็ตาม ตามคำนิยาม “มูลฝอย” ตามพระราชบัญญัติฉบับนี้ยังไม่ครอบคลุมและมีได้กล่าวถึงของเสียอันตรายอย่างชัดเจน ด้วยเหตุนี้ ประชาชนจึงอาจยังไม่ตระหนักถึงความจำเป็นในการลดและแยกมูลฝอยประเภทต่างๆ จึงควรมีการปรับคำนิยามดังกล่าวและสร้างความเข้าใจในเรื่องของเสียอันตรายให้แก่ประชาชนไปพร้อมๆ กับการออกข้อกำหนดของราชการส่วนท้องถิ่นเพื่อให้การจัดการเป็นไปอย่างเป็นระบบ

3.1.2.2 ขั้นตอนการเก็บ ขน และกำจัดมูลฝอยหรือสิ่งปฏิกูล

ในขั้นตอนการเก็บ ขน และการกำจัดสิ่งปฏิกูลหรือมูลฝอย โดยปกติ การกำจัดสิ่งปฏิกูลและมูลฝอยในเขตราชการส่วนท้องถิ่นใด เป็นอำนาจหน้าที่ของราชการส่วนท้องถิ่นนั้น²⁰ อย่างไรก็ตาม ราชการส่วนท้องถิ่นอาจดำเนินการเองหรือไม่ก็ได้ ทั้งนี้ สามารถดำเนินการได้ 3 รูปแบบ²¹ ดังนี้

รูปแบบที่ 1 ราชการส่วนท้องถิ่นดำเนินการเก็บ ขน และกำจัดเอง

ราชการส่วนท้องถิ่นอาจดำเนินการเก็บ ขน และกำจัดสิ่งปฏิกูลหรือมูลฝอยเองหากมีความพร้อมในด้านต่างๆ หรืออาจจ้างให้ผู้อื่นดำเนินการให้ตามสัญญาว่าจ้างซึ่งผู้นั้นต้องได้รับใบอนุญาตจากเจ้าพนักงานท้องถิ่นให้ดำเนินการรับทำการเก็บ ขน หรือกำจัดสิ่งปฏิกูลหรือมูลฝอย²² โดยราชการส่วนท้องถิ่นที่ว่าจ้างยังคงมีสิทธิจัดเก็บค่าบริการ ในการเก็บ ขน สิ่งปฏิกูลหรือมูลฝอยได้ ส่วนเอกชนรายนั้นไม่มีสิทธิในการคิดค่าบริการจากประชาชนที่รับบริการ ซึ่งกรณีนี้ยังถือว่าเป็นการดำเนินการของราชการส่วนท้องถิ่นเอง

ในการดำเนินการของราชการส่วนท้องถิ่นข้างต้น ราชการส่วนท้องถิ่นสามารถเก็บค่าธรรมเนียมในการบริการ เก็บ ขน สิ่งปฏิกูลหรือมูลฝอยจากประชาชนที่ได้รับบริการนั้นได้โดยราชการส่วนท้องถิ่นต้องกำหนดค่าธรรมเนียมที่เก็บไว้ในข้อกำหนดของท้องถิ่น ทั้งนี้ ต้องไม่เกิน

²⁰ มาตรา 18 แห่งพระราชบัญญัติการสาธารณสุข พ.ศ. 2535.

²¹ ศุภมล ศรีสุขวัฒนา, อบต.กับการจัดการปัญหาสาธารณสุข และสิ่งแวดล้อมตามกฎหมาย, (กรุงเทพฯ: กรมอนามัย, 2542.) น. 65-66.

²² มาตรา 19 แห่งพระราชบัญญัติการสาธารณสุข พ.ศ. 2535.

อัตราตามที่กำหนดไว้²³ในกฎกระทรวงว่าด้วยอัตราค่าธรรมเนียมการให้บริการเก็บ ขน และกำจัดสิ่งปฏิกูลหรือมูลฝอย และอัตราค่าธรรมเนียมอื่นๆ พ.ศ. 2545²⁴

รูปแบบที่ 2 ราชการส่วนท้องถิ่นอาจมอบหมายให้บุคคลอื่นดำเนินการแทนภายใต้การควบคุมของราชการส่วนท้องถิ่น

ในกรณีที่มีเหตุอันสมควร ราชการส่วนท้องถิ่นอาจมอบให้บุคคลใดดำเนินการกำจัดสิ่งปฏิกูลหรือมูลฝอย²⁵ เช่น พิจารณาแล้วเห็นว่าสถานศึกษามีความสามารถในการกำจัดมูลฝอยได้เอง หรือสถานพยาบาลที่มีเตาเผามูลฝอยติดเชื้อสามารถกำจัดมูลฝอยติดเชื้อได้เอง โดยมีหลักประกันว่าจะไม่ก่อให้เกิดเหตุเดือดร้อนหรือไม่ก่อให้เกิดผลกระทบทางด้านสุขภาพของประชาชน ราชการส่วนท้องถิ่นสามารถมอบหมายให้ดำเนินการกำจัดสิ่งปฏิกูลหรือมูลฝอยได้เอง ซึ่งอาจมอบหมายเป็นหนังสือหรืออาจตราข้อกำหนดของท้องถิ่นตามมาตรา 20 (3) ก็ได้

ราชการส่วนท้องถิ่นอาจมอบให้บุคคลที่มีศักยภาพในการเก็บ ขน และกำจัดสิ่งปฏิกูลหรือมูลฝอย โดยอาจให้การสนับสนุนด้านงบประมาณ หรือหากบุคคลต้องการเก็บค่าธรรมเนียมในการให้บริการเก็บ ขน จากประชาชนจะต้องดำเนินการในนามของราชการส่วนท้องถิ่นนั้น²⁶

รูปแบบที่ 3 ราชการส่วนท้องถิ่นอนุญาตให้เอกชนดำเนินการเป็นธุรกิจ

ในกรณีราชการส่วนท้องถิ่นอนุญาตให้เอกชนดำเนินการเป็นธุรกิจ ซึ่งเอกชนที่จะดำเนินกิจการรับทำการเก็บ ขน หรือกำจัดสิ่งปฏิกูล หรือมูลฝอย โดยทำเป็นธุรกิจหรือโดยได้รับประโยชน์ตอบแทนด้วยการคิดค่าบริการ ต้องได้รับอนุญาตจากเจ้าพนักงานท้องถิ่น²⁷ ซึ่งผู้ได้รับอนุญาตต้องปฏิบัติตามหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขในการเก็บ ขน และกำจัดสิ่งปฏิกูล หรือมูลฝอย และอัตราค่าบริการขึ้นสูงตามลักษณะการให้บริการที่ผู้รับใบอนุญาตจะพึงเรียกเก็บได้ซึ่งตามข้อกำหนดของราชการส่วนท้องถิ่น²⁸

ทั้งนี้ ในการขออนุญาต ผู้ประกอบกิจการอาจขออนุญาตทำการเก็บ ขน อย่างเดียว หรือทำการกำจัดอย่างเดียว หรือร่วมกันทั้งสองอย่างก็ได้ อย่างไรก็ตาม ในกรณีผู้ประกอบการกำจัดมูลฝอยเพียงอย่างเดียวจะไม่สามารถดำเนินได้โดยอิสระ ต้องมีผู้จ้างซึ่งอาจเป็นราชการส่วน

²³มาตรา 20(4) แห่งพระราชบัญญัติการสาธารณสุข พ.ศ. 2535.

²⁴ประกาศในราชกิจจานุเบกษา เล่ม 119 ตอนที่ 86 ก วันที่ 5 กันยายน 2545.

²⁵มาตรา 18 วรรค 2 แห่งพระราชบัญญัติการสาธารณสุข พ.ศ. 2535

²⁶มาตรา 18 วรรค 2 แห่งพระราชบัญญัติการสาธารณสุข พ.ศ. 2535

²⁷มาตรา 19 แห่งพระราชบัญญัติการสาธารณสุข พ.ศ. 2535

²⁸มาตรา 20(5) แห่งพระราชบัญญัติการสาธารณสุข พ.ศ. 2535

ท้องถิ่นหรืออาจเป็นผู้ประกอบกิจการเก็บขนอย่างเดียว ซึ่งในท้องถิ่นในเขตพื้นที่ชนบทและประชากรไม่มากนัก การที่จะมีผู้ประกอบกิจการรับทำการเก็บ ขน หรือกำจัดมูลฝอยโดยทำเป็นธุรกิจจึงเป็นไปได้ยาก แตกต่างจากท้องถิ่นที่เจริญและจำนวนประชากรหนาแน่นก็อาจมีการดำเนินการได้

3.1.2.3 ประกาศกระทรวงสาธารณสุขและกฎกระทรวงเกี่ยวกับกิจการที่เป็นอันตรายต่อสุขภาพ

ตามที่พระราชบัญญัติการสาธารณสุข พ.ศ. 2535 ได้บัญญัติให้อำนาจแก่ราชการส่วนท้องถิ่นมีอำนาจในการออกข้อบัญญัติของท้องถิ่นเพื่อกำหนดประเภทกิจการที่เป็นอันตรายต่อสุขภาพตามประกาศของรัฐมนตรีในกฎกระทรวง²⁹ บางกิจการหรือทุกกิจการให้เป็นกิจการที่ต้องมีการควบคุมภายในท้องถิ่นนั้น และกำหนดหลักเกณฑ์และเงื่อนไขให้ผู้ดำเนินกิจการดังกล่าวปฏิบัติ³⁰ และผู้ดำเนินกิจการที่มีข้อกำหนดของท้องถิ่นกำหนดให้เป็นกิจการที่เป็นอันตรายต่อสุขภาพในลักษณะที่เป็นการค้าจะต้องได้รับอนุญาตจากพนักงานท้องถิ่นซึ่งใบอนุญาตดังกล่าวใช้ได้สำหรับกิจการประเภทเดียวและสถานที่แห่งเดียว และพนักงานท้องถิ่นอาจกำหนดเงื่อนไขโดยเฉพาะเพิ่มเติมจากที่กำหนดไว้โดยทั่วไปก็ได้³¹ ซึ่งมีการออกประกาศกระทรวงสาธารณสุขและกฎกระทรวง ดังนี้

(1) ประกาศกระทรวงสาธารณสุขที่ 5/2538 เรื่องกิจการที่เป็นอันตรายต่อสุขภาพ วันที่ 27 มิถุนายน 2538³² แก้ไขเพิ่มเติมโดยประกาศกระทรวงสาธารณสุข ที่ 12/2542 เรื่องกิจการที่เป็นอันตรายต่อสุขภาพ (ฉบับที่ 2) วันที่ 20 ธันวาคม 2542³³ และประกาศกระทรวงสาธารณสุข ที่ 13/2543 เรื่อง กิจการที่เป็นอันตรายต่อสุขภาพ (ฉบับที่ 3) วันที่ 3 พฤษภาคม 2543³⁴

ได้กำหนดให้กิจการ 14 ประเภทให้เป็นกิจการที่เป็นอันตรายต่อสุขภาพ ซึ่งครอบคลุมกิจการหลายประเภทรวมทั้งร้านรับซื้อของเก่าเพื่อรีไซเคิล ซึ่งการประกอบกิจการเหล่านี้ล้วนต้อง

²⁹ มาตรา 31 แห่งพระราชบัญญัติการสาธารณสุข พ.ศ. 2535.

³⁰ มาตรา 32 แห่งพระราชบัญญัติการสาธารณสุข พ.ศ. 2535.

³¹ มาตรา 33 แห่งพระราชบัญญัติการสาธารณสุข พ.ศ. 2535.

³² ประกาศในราชกิจจานุเบกษา เล่ม 112 ตอนที่ 58 ง วันที่ 20 กรกฎาคม 2538.

³³ ประกาศในราชกิจจานุเบกษา เล่ม 117 ตอนที่ 7 ง วันที่ 25 มกราคม 2543.

³⁴ ประกาศในราชกิจจานุเบกษา เล่ม 117 ตอนที่ 45 ง วันที่ 6 มิถุนายน 2543.

ได้รับใบอนุญาตจากองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และจ่ายค่าธรรมเนียมตามที่ราชการส่วนท้องถิ่นกำหนด³⁵

และจากการที่พระราชบัญญัติการสาธารณสุข พ.ศ. 2535 ได้ให้อำนาจแก่ส่วนราชการส่วนท้องถิ่นในการออกข้อกำหนดเพื่อจัดระเบียบในการเก็บ ขน และกำจัดสิ่งปฏิกูลหรือมูลฝอยได้นี้เอง หมายความว่า ราชการส่วนท้องถิ่นอาจกำหนดหลักเกณฑ์ให้มีการแยกของเสียอันตรายออกจากขยะมูลฝอยทั่วไปได้ นอกจากนี้ กฎหมายยังให้อำนาจแก่ราชการส่วนท้องถิ่นในการออกใบอนุญาตให้เอกชนดำเนินการเก็บ ขน และกำจัดขยะมูลฝอย รวมตลอดถึงกำหนดหลักเกณฑ์วิธีการ และเงื่อนไขในการเก็บ ขน และกำจัดสิ่งปฏิกูลหรือมูลฝอย ให้เอกชนที่ได้รับใบอนุญาตต้องปฏิบัติ ดังนั้น จึงมีความเป็นไปได้ที่ส่วนราชการส่วนท้องถิ่นจะใช้กฎหมายนี้เพื่อกำหนดหลักเกณฑ์ให้เอกชนปฏิบัติเกี่ยวกับการจัดการขยะมูลฝอยที่เป็นของเสียอันตรายได้เช่นกัน³⁶

(2) กฎกระทรวง กำหนดหลักเกณฑ์ วิธีการ และมาตรการในการควบคุมสถานประกอบกิจการที่เป็นอันตรายต่อสุขภาพ พ.ศ. 2545³⁷

กฎกระทรวงฉบับนี้กำหนดหลักเกณฑ์สำหรับสถานประกอบกิจการและผู้ดำเนินการต้องปฏิบัติในเรื่องต่างๆ คือ สถานที่ตั้ง ลักษณะอาคาร การสุขาภิบาล การอาชีวอนามัย การป้องกันเพื่อความปลอดภัย การควบคุมของเสีย มลพิษหรือสิ่งใดๆ ที่เกิดจากการประกอบกิจการของสถานประกอบการ ซึ่งมีสาระสำคัญบางประการ ดังนี้

- สถานประกอบกิจการที่คนงานอาจเปราะโษ่เนื่องจากสารเคมี วัตถุอันตราย หรือสิ่งอื่นใดอันอาจเป็นอันตรายต่อสุขภาพต้องจัดให้มีที่อาบน้ำฉุกเฉิน ที่ล้างตาฉุกเฉินตามความจำเป็น และเหมาะสมกับคุณสมบัติของวัตถุอันตรายและขนาดของการประกอบกิจการตามที่กำหนดไว้ในกฎหมายว่าด้วยวัตถุอันตรายและกฎหมายที่เกี่ยวข้อง

- สถานประกอบกิจการต้องมีการเก็บ รวบรวม หรือกำจัดมูลฝอยที่ถูกสุขลักษณะ ได้แก่ มีภาชนะบรรจุ หรือภาชนะที่รองรับที่เหมาะสมและเพียงพอกับปริมาณและประเภทมูลฝอย ในกรณีการกำจัดเอง ต้องได้รับความเห็นชอบจากเจ้าพนักงานท้องถิ่นและต้องดำเนินการให้ถูกต้อง

³⁵บัญญัติอัตราค่าธรรมเนียมแนบท้ายกฎกระทรวงว่าด้วยอัตราค่าธรรมเนียมการให้บริการเก็บ ขน และกำจัดสิ่งปฏิกูลหรือมูลฝอย และอัตราค่าธรรมเนียมอื่นๆ พ.ศ. 2545 ประกาศในราชกิจจานุเบกษา ฉบับกฤษฎีกา เล่ม 119 ตอนที่ 86 ก วันที่ 5 กันยายน 2545.

³⁶สถาบันวิจัยสังคม มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, อ้างแล้ว เชิงอรรถที่ 5, น. 62.

³⁷ประกาศในราชกิจจานุเบกษา เล่ม 119 ตอนที่ 86 ก วันที่ 5 กันยายน 2545.

ตามข้อกำหนดของท้องถิ่น และกรณีที่มีมูลฝอยที่ปนเปื้อนสารพิษ หรือวัตถุอันตราย หรือสิ่งอื่นใด ที่อาจเป็นอันตรายต่อสุขภาพ หรือมีผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม ต้องดำเนินการตามกฎหมายที่เกี่ยวข้อง

- สถานประกอบการกิจการที่อาจก่อให้เกิดมลพิษทางเสียงหรือความสั่นสะเทือน มลพิษทางอากาศ มลพิษทางน้ำ ของเสียงอันตราย หรือมีการใช้สารเคมีหรือวัตถุอันตรายจะต้อง ดำเนินการควบคุมและป้องกันมิให้เกิดผลกระทบจนเป็นเหตุรำคาญหรือเป็นอันตรายต่อสุขภาพ ของคนงานและผู้อยู่อาศัยบริเวณใกล้เคียง

3.1.3 พระราชบัญญัติรักษาความสะอาดและความเป็นระเบียบเรียบร้อยของบ้านเมือง พ.ศ. 2535

พระราชบัญญัติรักษาความสะอาดและความเป็นระเบียบเรียบร้อยของบ้านเมือง พ.ศ. 2535 เป็นกฎหมายที่ควบคุมการทิ้งมูลฝอย และสิ่งปฏิกูลในที่สาธารณะหรือสถานสาธารณะ ทั้งยังกำหนดอำนาจหน้าที่ของราชการส่วนท้องถิ่นในการจัดการขยะมูลฝอย ซึ่งแยกการพิจารณาได้ ดังนี้

3.1.3.1 ฐานความผิดที่เกี่ยวกับถนน ที่สาธารณะ หรือสถานสาธารณะ

พระราชบัญญัติฉบับนี้กำหนดฐานความผิดที่เกี่ยวกับถนน ที่สาธารณะ หรือสถานสาธารณะ รวมทั้งการรักษาความสะอาดเรียบร้อยของบ้านเมืองไว้ในหลายมาตรา ดังนี้

(1) บทบัญญัติที่เกี่ยวกับถนน ทางเท้า ไหล่ทาง ทางเดินรถ ขอบทาง ทางข้าม ตรอก ซอย สะพาน หรือถนนสาธารณะ หรือถนนส่วนบุคคลซึ่งเจ้าของยินยอมให้ประชาชนใช้สัญจร เช่น ห้ามมิให้ผู้ใดเท ทิ้งสิ่งปฏิกูล มูลฝอย น้ำโสโครก หรือสิ่งอื่นใดลงบนถนน³⁸

(2) บทบัญญัติที่เกี่ยวกับถนน หรือสถานที่สาธารณะ เช่น ห้ามทิ้ง วาง หรือกองซากรถ บนถนน หรือสถานสาธารณะ³⁹

(3) บทบัญญัติที่เกี่ยวกับที่สาธารณะ หรือสถานที่สาธารณะ เช่น ห้ามมิให้ผู้ใดทิ้งสิ่งปฏิกูล หรือมูลฝอยในสถานสาธารณะนอกภาชนะหรือที่ที่ราชการส่วนท้องถิ่นได้จัดไว้⁴⁰

³⁸มาตรา 33 วรรค 1 แห่งพระราชบัญญัติรักษาความสะอาดและความเป็นระเบียบเรียบร้อยของบ้านเมือง พ.ศ. 2535.

³⁹มาตรา 18 แห่งพระราชบัญญัติรักษาความสะอาดและความเป็นระเบียบเรียบร้อยของบ้านเมือง พ.ศ. 2535.

⁴⁰มาตรา 31 แห่งพระราชบัญญัติรักษาความสะอาดและความเป็นระเบียบเรียบร้อยของบ้านเมือง พ.ศ. 2535.

(4) บทบัญญัติที่เกี่ยวกับการรักษาความเป็นระเบียบเรียบร้อยของบ้านเมือง เช่น ห้ามมิให้ผู้ใดปล่อยปละละเลยให้มีสิ่งปฏิกูลมูลฝอยในที่ดินของตนเอง ในสภาพที่ประชาชนอาจเห็นได้จากที่สาธารณะ⁴¹

นอกจากนี้ ตามพระราชบัญญัติดังกล่าวยังได้กำหนดโทษโดยการเสียค่าปรับในกรณีที่มีการฝ่าฝืนไม่ปฏิบัติตามไว้ในหมวด 6 รวมทั้งยังกำหนดให้ประชาชนผู้พบเห็นอาจแจ้งต่อเจ้าหน้าที่ได้ด้วย⁴²

เมื่อพิจารณาคำนิยามคำว่า "มูลฝอย"⁴³ ตามมาตรา 4 แห่งพระราชบัญญัติการรักษาความสะอาดและความเป็นระเบียบเรียบร้อยของบ้านเมือง พ.ศ. 2535 ได้บัญญัติไว้เช่นเดียวกับพระราชบัญญัติการสาธารณสุข พ.ศ. 2535 ซึ่งตามคำนิยามดังกล่าวมิได้รวมความถึงของเสียอันตราย และตามพระราชบัญญัติฉบับนี้ก็ได้มีบทบัญญัติเกี่ยวกับของเสียอันตรายไว้โดยเฉพาะ ซึ่งหากประชาชนปฏิบัติตามบทบัญญัติข้างต้นจะส่งผลให้เกิดความสะอาดและความเป็นระเบียบเรียบร้อยในสถานที่สาธารณะต่างๆ อย่างไรก็ตาม เมื่อบทบัญญัติเพียงแต่กำหนดมิให้ทิ้งมูลฝอยและสิ่งปฏิกูลในที่สาธารณะต่างๆ และทั้งในที่สาธารณะหรือในที่ราชการส่วนท้องถิ่นจัดไว้ การทิ้งขยะมูลฝอยของประชาชนไม่ว่าเป็นขยะมูลฝอยประเภทใดจึงไม่ได้กำหนดให้ต้องมีการคัดแยกก่อนทิ้งมูลฝอยตามบทบัญญัติแห่งพระราชบัญญัตินี้ แต่เมื่อสภาพปัญหาขยะมูลฝอยเปลี่ยนแปลงไปจากการเกิดขยะมูลฝอยประเภทใหม่แม้ประชาชนจะปฏิบัติถูกต้องตามกฎหมายฉบับนี้แต่อาจเกิดปัญหาสิ่งแวดล้อมบางประการ เนื่องจาก การทิ้งของเสียอันตรายซึ่งจัดเป็นขยะอันตรายประเภทหนึ่งในปัจจุบันถูกทิ้งปะปนกับการทิ้งขยะมูลฝอยทั่วไปอันเป็นอุปสรรคต่อการคัดแยกเพื่อนำของเสียอันตรายกลับมาใช้ประโยชน์ใหม่และการนำไปกำจัดดังได้กล่าวมาแล้ว

3.1.3.2 อำนาจและหน้าที่ของราชการส่วนท้องถิ่น

องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นสามารถอาศัยอำนาจตามพระราชบัญญัติรักษาความสะอาดและความเป็นระเบียบเรียบร้อยของบ้านเมือง พ.ศ. 2535 ในการบริหารจัดการเรื่องความ

⁴¹มาตรา 32 แห่งพระราชบัญญัติรักษาความสะอาดและความเป็นระเบียบเรียบร้อยของบ้านเมือง พ.ศ. 2535.

⁴²มาตรา 51 แห่งพระราชบัญญัติรักษาความสะอาดและความเป็นระเบียบเรียบร้อยของบ้านเมือง พ.ศ. 2535.

⁴³"มูลฝอย" หมายความว่า เศษกระดาษ เศษผ้า เศษอาหาร เศษสินค้า ถุงพลาสติก ภาชนะที่ใส่อาหาร แก้ว มูลสัตว์ หรือซากสัตว์ รวมตลอดถึงสิ่งอื่นใดที่เก็บกวาดจากถนน ตลาด ที่เลี้ยงสัตว์ หรือที่อื่น

สะอาด คือ กำหนดให้เจ้าพนักงานท้องถิ่นและพนักงานเจ้าหน้าที่มีอำนาจหน้าที่ในการควบคุมดูแล” ดังต่อไปนี้

- (1) โฆษณาให้ประชาชนได้ทราบถึงหน้าที่ที่จะต้องปฏิบัติตามพระราชบัญญัติฉบับนี้
- (2) สอดส่องและกวดขันไม่ให้มีการฝ่าฝืนพระราชบัญญัติฉบับนี้
- (3) ตักเตือนผู้กระทำความผิด หรือสั่งให้ผู้กระทำความผิดแก้ไขหรือจัดความสกปรกหรือความไม่เป็นระเบียบหรือความไม่เป็นเรียบร้อยให้หมดไป
- (4) จับกุมผู้กระทำความผิดซึ่งไม่เชื่อฟังคำตักเตือนและดำเนินคดีตามพระราชบัญญัติฉบับนี้

นอกจากนี้ พระราชบัญญัติฉบับนี้ยังได้กำหนดอำนาจของพนักงานเจ้าหน้าที่ในกรณีมีการกระทำความผิดตามพระราชบัญญัติฉบับนี้และไม่อาจทราบตัวผู้กระทำความผิด และกรณีที่ยังจับกุมผู้กระทำความผิดได้ รวมถึงอำนาจของเจ้าพนักงานท้องถิ่นในการประกาศกำหนดเวลาห้ามเข้าหรืออยู่ในสถานสาธารณะและอำนาจการเปรียบเทียบ

จากปัญหาการทิ้งของเสียอันตรายโดยไม่ได้คัดแยก สาเหตุประการหนึ่งสืบเนื่องจากยังไม่ได้มีบทบัญญัติของกฎหมายบังคับไว้ในกรณีดังกล่าว ดังนั้น การแก้ไขปัญหาดังกล่าวจึงต้องมีบทบัญญัติให้ประชาชนต้องคัดแยกประเภทขยะมูลฝอยก่อนนำไปทิ้งให้สอดคล้องและเป็นแนวทางเดียวกับการแก้ไขกฎหมายอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องให้เป็นแนวทางเดียวกัน

3.1.4 พระราชบัญญัติกำหนดแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2542

พระราชบัญญัติกำหนดแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2542 เป็นส่วนหนึ่งของนโยบายการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ตามเจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540 โดยเฉพาะอำนาจหน้าที่ในการจัดการขยะ มูลฝอย และสิ่งปฏิกูลขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและในการจัดเก็บค่าธรรมเนียมซึ่งบัญญัติไว้ในกรณีขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นดังนี้

เทศบาล เมืองพัทยา และองค์การบริหารส่วนตำบลมีอำนาจหน้าที่ในการจัดระบบการบริการสาธารณะเพื่อประโยชน์ของประชาชนในท้องถิ่น โดยเฉพาะเกี่ยวกับการกำจัดมูลฝอย คือ

⁴⁴มาตรา 45 แห่งพระราชบัญญัติรักษาความสะอาดและความเป็นระเบียบเรียบร้อยของบ้านเมือง พ.ศ. 2535.

กำหนดให้มีอำนาจหน้าที่ในการรักษาความสะอาดและความเป็นระเบียบเรียบร้อยของบ้านเมือง และการกำจัดมูลฝอย สิ่งปฏิกูลและน้ำเสีย⁴⁵ ส่วนองค์การบริหารส่วนจังหวัดมีอำนาจหน้าที่ในการกำจัดมูลฝอย และสิ่งปฏิกูลรวม และการจัดการสิ่งแวดล้อมและมลพิษต่างๆ⁴⁶ ในขณะที่กรุงเทพมหานครมีอำนาจและหน้าที่ในการจัดระบบสาธารณะเพื่อประโยชน์ของประชาชนในท้องถิ่นของตนเอง⁴⁷ และหากพบว่าอำนาจหน้าที่ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นต่างๆ ตามพระราชบัญญัติฉบับนี้มีความขัดแย้งกับกฎหมายอื่นๆ ให้ถือเอาพระราชบัญญัติกำหนดแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจฯ ไว้เป็นหลัก⁴⁸

แม้้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจะมีอำนาจหน้าที่ในการรักษาความสะอาดและกำจัดมูลฝอย ตามพระราชบัญญัติฉบับนี้ซึ่งสอดคล้องกับกฎหมายจัดตั้งองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นรูปแบบต่างๆ แต่มิได้กำหนดรายละเอียดในการดำเนินการไว้แต่อย่างใด ดังนั้น ในการดำเนินการเพื่อให้วัตถุประสงค์ดังกล่าวบรรลุผล องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นต้องอาศัยอำนาจตามพระราชบัญญัติที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ พระราชบัญญัติการสาธารณสุข พ.ศ. 2535 และพระราชบัญญัติรักษาความสะอาดและความเป็นระเบียบเรียบร้อยของบ้านเมือง พ.ศ. 2535 ซึ่งได้ให้อำนาจในการจัดการไว้

นอกจากบัญญัติถึงอำนาจหน้าที่ให้้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นต้องดำเนินการเท่านั้น องค์การปกครองส่วนท้องถิ่นอาจมีรายได้จากการจัดบริการระบบสาธารณะ ตามที่บัญญัติให้องค์การบริหารส่วนจังหวัด เทศบาล องค์การบริหารส่วนตำบล กรุงเทพมหานคร และเมืองพัทยา สามารถเรียกเก็บค่าธรรมเนียมใดๆ จากผู้ใช้หรือได้รับประโยชน์จากบริการสาธารณะที่จัดให้มีขึ้น⁴⁹ หรืออีกนัยหนึ่ง คือ พระราชบัญญัติกำหนดแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจฯ ให้อำนาจแก่ราชการส่วนท้องถิ่นในการนำเอาเครื่องมือทางเศรษฐศาสตร์มาใช้ในการจัดการสิ่งแวดล้อมได้ ซึ่ง

⁴⁵มาตรา 16 (17) และ 16 (18) แห่งพระราชบัญญัติกำหนดแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2542.

⁴⁶มาตรา 17 (11) และ 17 (12) แห่งพระราชบัญญัติกำหนดแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2542.

⁴⁷มาตรา 18 แห่งพระราชบัญญัติกำหนดแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2542.

⁴⁸มาตรา 3 แห่งพระราชบัญญัติกำหนดแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2542.

⁴⁹มาตรา 23 (19) 24 (12) และ 25(20) แห่งพระราชบัญญัติกำหนดแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2542.

รวมถึงเรื่องการจัดการขยะมูลฝอยและสิ่งปฏิกูลที่มีของเสียอันตรายรวมอยู่ด้วย และการกำหนดค่าธรรมเนียมสำหรับการให้บริการดังกล่าว⁵⁰

ปัจจุบัน การจัดการของเสียอันตรายจากชุมชนเป็นไปอย่างไม่เหมาะสม เนื่องจากยังมีการกำจัดของเสียอันตรายจากชุมชนรวมไปกับการจัดการขยะมูลฝอยทั่วไป⁵¹ ซึ่งมีสาเหตุหลายประการ เช่น ข้อจำกัดด้านงบประมาณ การขาดแคลนที่ดินสำหรับใช้เป็นสถานที่กำจัด การดำเนินการและดูแลรักษาระบบกำจัดไม่มีประสิทธิภาพเท่าที่ควร และยังมีการนำขยะมูลฝอยกลับมาใช้ประโยชน์น้อย เป็นต้น⁵² ซึ่งปัญหาดังกล่าว ราชการส่วนท้องถิ่นมีทางเลือกในการมอบอำนาจและหน้าที่ให้เอกชนเป็นผู้ดำเนินการกำจัดมูลฝอย สิ่งปฏิกูล และน้ำเสีย หรือดำเนินการร่วมกับเอกชนได้⁵³ ทั้งนี้ เพื่อลดปัญหาข้อจำกัดด้านงบประมาณ และการลงทุนศูนย์กำจัดของเสียอันตรายซึ่งต้องอาศัยเงินลงทุนจำนวนมาก อย่างไรก็ตาม อาจใช้มาตรการจูงใจในระยะเริ่มแรกเพื่อให้เอกชนลงทุนในกิจการดังกล่าว

3.1.5 พระราชบัญญัติโรงงาน พ.ศ. 2535

พระราชบัญญัติโรงงาน พ.ศ. 2535 เป็นกฎหมายที่กำหนดเกี่ยวกับการควบคุมการประกอบกิจการโรงงาน โดยได้กำหนดขั้นตอนหลักเกณฑ์ต่างๆ ตั้งแต่ในขั้นตอนของการตั้งโรงงาน การดำเนินการของโรงงานรวมถึงการกำกับดูแลโรงงาน นอกจากนี้ กฎหมายฉบับนี้เป็นกฎหมายสำคัญในการควบคุมของเสียอันตรายจากภาคอุตสาหกรรม ซึ่งให้อำนาจแก่รัฐมนตรีฯ ในการออกกฎกระทรวงเพื่อควบคุมการประกอบกิจการโรงงานในเรื่องต่างๆ ได้⁵⁴ เช่น กำหนดหลักเกณฑ์เกี่ยวกับที่ตั้งโรงงาน สภาพแวดล้อมของโรงงาน ลักษณะอาคารของโรงงานหรือลักษณะภายในของโรงงาน มาตรฐานและวิธีการควบคุมการปล่อยของเสีย มลพิษหรือสิ่งใดๆ ที่มีผลกระทบต่อ

⁵⁰สถาบันวิจัยสังคม มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, อ่างแล้ว เจริญรอกที่5, น. 72.

⁵¹กรมควบคุมมลพิษ, สรุปสถานการณ์มลพิษ พ.ศ. 2547, (กรุงเทพมหานคร: กรมควบคุมมลพิษ, 2548) น. 28.

⁵²กรมควบคุมมลพิษ, การจัดการขยะมูลฝอยชุมชน คู่มือสำหรับผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น, พิมพ์ครั้งที่ 4 (กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์คุรุสภา, 2547), น. 7.

⁵³มาตรา 22 และ 28 แห่งพระราชบัญญัติกำหนดแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2542.

⁵⁴มาตรา 8 แห่งพระราชบัญญัติโรงงาน พ.ศ. 2535.

สิ่งแวดล้อมซึ่งเกิดขึ้นจากการประกอบกิจการโรงงาน เป็นต้น และได้มีการออกกฎหมายลำดับรองเพื่อจัดการกับมลพิษที่ปล่อยออกมาจากโรงงาน แม้มิใช่การจัดการของเสียอันตรายจากชุมชนโดยตรงแต่ในกระบวนการจัดการของเสียอันตรายจากชุมชนบางขั้นตอนต้องผ่านการดำเนินการของโรงงานซึ่งอยู่ภายใต้บังคับของพระราชบัญญัติโรงงาน พ.ศ. 2535 คือ การหลอมตะกั่วจากแบตเตอรี่ของโรงงานหลอมตะกั่วเพื่อนำตะกั่วกลับมาเป็นวัตถุดิบเพื่อใช้ในการผลิตแบตเตอรี่ใหม่ซึ่งมีประกาศกระทรวงอุตสาหกรรมใช้บังคับโรงงานประเภทดังกล่าว จำนวน 4 ฉบับ ออกโดยอาศัยอำนาจตามกฎกระทรวงฉบับที่ 2 และที่ 3 ออกตามความในพระราชบัญญัติโรงงาน พ.ศ. 2535⁵⁵ มีดังนี้

- กำหนดหลักเกณฑ์การพิจารณาทำเลที่ตั้ง สภาพแวดล้อมของโรงงานหลอมตะกั่วจากแบตเตอรี่เก่าตามหลักเกณฑ์ที่กำหนด เนื่องจากเป็นโรงงานที่มีผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมและบุคคล พืช สัตว์ ตามประกาศกระทรวงอุตสาหกรรม เรื่อง หลักเกณฑ์การพิจารณาทำเลที่ตั้ง สภาพแวดล้อมของโรงงานหลอมตะกั่วจากแบตเตอรี่เก่า

- กำหนดให้ผู้ประกอบการกิจการโรงงานหลอมตะกั่วจากแบตเตอรี่เก่ามีหน้าที่ดำเนินการมิให้ฝุ่นจากระบบขจัดฝุ่นไม่ให้แพร่กระจายได้ง่าย ก่อนนำไปหลอมใหม่หรือหากนำไปกำจัดด้วยวิธีอื่นต้องยื่นรายละเอียดวิธีการกำจัดทางวิชาการเพื่อขอความเห็นชอบจากกรมโรงงานอุตสาหกรรมก่อน และดำเนินการปรับปรุงสภาพของกากตะกั่วที่ไม่เป็นไปตามที่กำหนดให้มีลักษณะตามที่กำหนด ตามประกาศกระทรวงอุตสาหกรรม เรื่อง หน้าที่ของผู้ประกอบการกิจการโรงงานหลอมตะกั่วจากแบตเตอรี่เก่าเกี่ยวกับการดำเนินการกำจัดขยะ สิ่งปฏิกูล และวัสดุที่ไม่ใช้แล้ว

- กำหนดให้โรงงานหลอมตะกั่วเก่าต้องจัดทำรายงานข้อมูลการตรวจสอบประสิทธิภาพของระบบป้องกันสิ่งแวดล้อมเป็นพิษ การวิเคราะห์ปริมาณสารพิษในระบบป้องกันสิ่งแวดล้อมเป็นพิษ และการตรวจสอบคุณภาพสิ่งแวดล้อม เช่น รายงานข้อมูลเกี่ยวกับวัตถุดิบหม้อแบตเตอรี่เก่าที่นำเข้าโรงงาน ผลผลิตที่ได้ กากตะกั่ว กากตะกอนของแข็ง และกากของเสียต่างๆ รายงานผลการตรวจสอบปริมาณตะกั่วปนเปื้อนในน้ำทิ้งและน้ำฝนที่ระบายออกนอกบริเวณโรงงานทุก 3 เดือน รายงานผลการตรวจสอบปริมาณตะกั่วปนเปื้อนตะกั่วในแหล่งน้ำผิวดินที่อยู่ใกล้อาคารโรงงานมากที่สุดปีละ 1 ครั้ง การปนเปื้อนตะกั่วในแหล่งน้ำใต้ดินที่ตื้นที่สุดอย่างน้อย 3 จุด ณ จุดตรวจสอบต้นน้ำและจุดตรวจสอบท้ายน้ำปีละ 1 ครั้ง การปนเปื้อนตะกั่วในผิวดินในแนวเขตที่ดินของโรงงานปีละ 1 ครั้ง และรอบบริเวณอาคารโรงงานปีละ 1 ครั้ง นอกจากนี้ ต้องมีรายงานผลการตรวจสอบคุณภาพอากาศทุกๆ 3 เดือน โดยให้รายงานค่าพารามิเตอร์ของปริมาณซัลเฟอร์

⁵⁵ประกาศในราชกิจจานุเบกษา เล่ม 118 ตอนพิเศษ 584 วันที่ 20 มิถุนายน 2544.

ได้ออกไซด์ คาร์บอนมอนนอกไซด์ คลอรีน ฝุ่นตะกั่ว และฝุ่นทั้งหมด ตามประกาศกระทรวงอุตสาหกรรม เรื่อง การรายงานข้อมูลต่างๆ ของโรงงานหลอมตะกั่วจากแบตเตอรี่เก่า

- กำหนดให้โรงงานหลอมตะกั่วจากแบตเตอรี่เก่าต้องมีมาตรการคุ้มครองความปลอดภัยในการดำเนินงาน และในเรื่องที่เกี่ยวกับเครื่องจักร เครื่องอุปกรณ์หรือสิ่งทีนำมาใช้ในโรงงาน เช่น สถานที่จัดเก็บแผ่นธาตุแบตเตอรี่เก่าและวัสดุที่ก่อให้เกิดฝุ่นตะกั่วต้องมีผนังทึบกันเป็นห้องมิดชิดที่ป้องกันการแพร่กระจายของฝุ่นตะกั่ว และต้องนำบำบัดอากาศที่ระบายออกมาจนมีปริมาณของสารตะกั่วไม่เกินค่าที่กำหนด สถานที่จัดเก็บหม้อแบตเตอรี่เก่าต้องมีหลังคาปกคลุมโดยตลอดและมีผนังทึบทุกด้านเพื่อป้องกันฝนสาดและการแพร่กระจายของสารตะกั่ว เตาหลอมตะกั่วต้องมีโครงสร้างเป็นระบบปิดได้สนิทตลอดเวลา ต้องมีระบบรวบรวมอากาศเสีย ต้องมีและใช้เครื่องจักรในการแยกแผ่นธาตุออกจากตัวหม้อแบตเตอรี่เก่า โดยต้องมีระบบขจัดฝุ่นละอองที่เกิดจากการทำงานของเครื่องจักร เป็นต้น นอกจากนี้ ยังกำหนดมาตรการคุ้มครองความปลอดภัยของพนักงาน และผู้ประกอบการต้องจัดให้มีการตรวจสอบสุขภาพของพนักงานอย่างน้อยปีละ 2 ครั้ง ตามประกาศกระทรวงอุตสาหกรรม เรื่อง มาตรการคุ้มครองความปลอดภัยในการประกอบกิจการโรงงานหลอมตะกั่วจากแบตเตอรี่เก่า

นอกจากนี้ โรงงานหลอมตะกั่วบางแห่งที่มีมาตรฐานและได้รับอนุมัติจากคณะกรรมการประสานการจัดการสิ่งแวดล้อมและอุตสาหกรรมที่ได้รับแต่งตั้งจากคณะกรรมการสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ จะได้รับประโยชน์จากการที่ผู้ประกอบการแบตเตอรี่สนใจซื้อตะกั่วเก่าจากโรงงานดังกล่าวมากยิ่งขึ้นเพื่อไปปรับสิทธิประโยชน์ทางภาษีสรรพสามิต ซึ่งจะได้กล่าวถึงต่อไป⁵⁶ ทั้งนี้ เนื่องจากปัจจุบันยังมีโรงงานหลอมตะกั่วเป็นจำนวนมากที่ยังไม่ได้มาตรฐานและปล่อยมลพิษสู่สิ่งแวดล้อม

มาตรการต่างๆ ข้างต้นส่วนใหญ่มีลักษณะเป็นมาตรการทางด้านการสั่งการและควบคุมซึ่งในการดำเนินการตามมาตรการดังกล่าวมีต้นทุนในการจัดการและมีข้อจำกัดบางประการ⁵⁷ ดังนั้น มาตรการทางเศรษฐศาสตร์ที่สนับสนุนให้ระบบราคาจัดสรรการผลิตเป็นไปอย่างอัตโนมัติและเกิดประสิทธิภาพจึงเป็นอีกมาตรการหนึ่งที่ถูกนำมาใช้ในการดำเนินการจัดการกับปัญหาสิ่งแวดล้อม อย่างไรก็ตาม การใช้เครื่องมือทางเศรษฐศาสตร์ในประเทศไทยที่สำคัญได้แก่ มาตรการภาษีและมาตรการจูงใจทางภาษีบรรลุดูประสงค์หรือไม่เป็นประเด็นที่ต้องศึกษาต่อไป

⁵⁶โปรดดูหัวข้อ 3.2.1.2 การลดหย่อนภาษีสรรพสามิตสำหรับสินค้าแบตเตอรี่

⁵⁷โปรดดูหัวข้อ 2.3.1 ปัญหาการดำเนินมาตรการในการแก้ปัญหาสิ่งแวดล้อมในอดีต

3.2 มาตรการทางภาษีที่เกี่ยวข้องกับแบตเตอรี่และของเสียอันตราย

นอกเหนือจากการใช้กฎหมายสิ่งแวดล้อมในการจัดการของเสียอันตรายแล้ว การใช้มาตรการทางภาษีเป็นอีกทางเลือกหนึ่งในการร่วมป้องกันและแก้ไขปัญหาของเสียอันตรายจากชุมชนอย่างได้ผล เนื่องจากหากการดำเนินมาตรการทางภาษีอย่างเหมาะสมจะสามารถปรับพฤติกรรมของผู้ก่อให้เกิดของเสียอันตรายทั้งผู้บริโภคและผู้ผลิตในทางที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมยิ่งขึ้น เช่น การลดปริมาณของเสียอันตรายและการนำกลับมาใช้ประโยชน์ใหม่ เป็นต้น นอกจากนี้รายได้จากภาษียังสามารถนำกลับมาใช้เพื่อวัตถุประสงค์ในการจัดสิ่งแวดล้อมได้อีกทางหนึ่ง อย่างไรก็ตาม มาตรการทางภาษีในปัจจุบันที่จัดเก็บจากผลิตภัณฑ์แบตเตอรี่อาจไม่ตอบสนองต่อวัตถุประสงค์ด้านสิ่งแวดล้อมเท่าที่ควร เนื่องจากการจัดเก็บภาษีเพื่อวัตถุประสงค์ในการหารายได้ให้แก่รัฐเป็นวัตถุประสงค์หลัก ดังนั้น จึงควรมีการทบทวนการจัดเก็บภาษีจากผลิตภัณฑ์แบตเตอรี่เพื่อให้ตอบสนองต่อวัตถุประสงค์ทางด้านสิ่งแวดล้อมอันเป็นประโยชน์ต่อการจัดการของเสียอันตราย ซึ่งจะพิจารณาจากพระราชบัญญัติภาษีสรรพสามิต พ.ศ. 2527 และพิจารณากฎหมายที่มีบทบัญญัติเกี่ยวกับมาตรการทางภาษีในการจัดการสิ่งแวดล้อม คือ ประมวลรัษฎากร พระราชบัญญัติส่งเสริมการลงทุน พ.ศ. 2520 และพระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ พ.ศ. 2535

3.2.1 พระราชบัญญัติภาษีสรรพสามิต พ.ศ. 2527

ภาษีสรรพสามิตเป็นภาษีที่จัดเก็บจากสินค้าและบริการเฉพาะอย่างเพื่อหารายได้เข้ารัฐและจำกัดการบริโภคสินค้าและบริการเฉพาะอย่าง โดยเหตุที่ของเสียอันตรายประเภทแบตเตอรี่มีอายุการใช้งานจำกัดและเมื่อเลิกใช้แล้วซากแบตเตอรี่เหล่านั้นจะกลายเป็นของเสียอันตรายซึ่งก่อให้เกิดสารพิษได้และยากต่อการกำจัด นอกจากนั้น ในขั้นตอนการผลิตแบตเตอรี่ยังก่อให้เกิดมลภาวะและสิ่งแวดล้อมเป็นพิษต่อสังคม รัฐบาลจึงนำมาตรการภาษีสรรพสามิตมาใช้เพื่อควบคุมการใช้และการผลิตแบตเตอรี่⁵⁸ อย่างไรก็ตาม ภาษีสรรพสามิตจากสินค้าแบตเตอรี่เริ่มมีการจัดเก็บเป็นครั้งแรก เมื่อกลางปี 2540 เนื่องจากเศรษฐกิจขณะนั้นภาวะเศรษฐกิจของประเทศได้

⁵⁸ฝ่ายมาตรการป้องกัน ส่วนสืบสวนและประมวลหลักฐาน สำนักตรวจสอบ ป้องกัน และปราบปราม กรมสรรพสามิต, “แบตเตอรี่ (Battery) กับการจัดเก็บภาษีสรรพสามิต”, สามิตสาร เล่มที่ 5 (กันยายน - ตุลาคม 2542): น. 63.

จะลดตัวส่งผลให้รายได้ของรัฐต่ำกว่าเป้าหมายที่ตั้งไว้ คณะรัฐมนตรีจึงได้ให้ความเห็นชอบปรับปรุงภาษีสรรพสามิตเพื่อให้จัดเก็บรายได้ให้มากขึ้นและเพื่อให้เหมาะสมกับภาวะทางเศรษฐกิจและสังคม⁵⁹

3.2.1.1 การจัดเก็บภาษีสรรพสามิตจากสินค้าเบตเตอรี่

การจัดเก็บภาษีสรรพสามิตจากแบตเตอรี่ได้กำหนดให้แบตเตอรี่เป็นสินค้าต้องถูกจัดเก็บภาษีสรรพสามิต ในประเภทที่ 08.90 ตอนที่ 8 สินค้าอื่นๆ ของพิกัดอัตราภาษีสรรพสามิต ตามพระราชกฤษฎีกา กำหนดประเภทสินค้า ตามพิกัดอัตราภาษีสรรพสามิต (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2540⁶⁰ ซึ่งมีการจัดเก็บภาษีจากสองกลุ่ม คือ ผู้ประกอบอุตสาหกรรมและผู้นำเข้า ดังนี้

(1) การจัดเก็บจากผู้ประกอบอุตสาหกรรมแบตเตอรี่

จัดเก็บจากเจ้าของหรือผู้จัดการหรือบุคคลอื่นซึ่งรับผิดชอบในการดำเนินงานของโรงงานอุตสาหกรรม มีรายละเอียด ดังนี้

ความรับผิดในการเสียภาษี

ถ้าสินค้าประเภทแบตเตอรี่อยู่ในโรงงานอุตสาหกรรม ให้ถือว่าความรับผิดในอันที่จะต้องเสียภาษีเกิดขึ้นในเวลาที่นำแบตเตอรี่ออกจากโรงงานอุตสาหกรรม หรือในเวลาที่มีการนำแบตเตอรี่ดังกล่าวไปใช้ภายในโรงงานอุตสาหกรรม เว้นแต่นำแบตเตอรี่ออกจากโรงงานอุตสาหกรรมไปเก็บไว้ในคลังสินค้าทัณฑ์บนตามกฎหมายภาษีสรรพสามิต

ถ้าสินค้าประเภทแบตเตอรี่อยู่ในคลังสินค้าทัณฑ์บน ให้ถือว่าความรับผิดในอันที่จะต้องเสียภาษีเกิดขึ้นในเวลาที่นำแบตเตอรี่ออกจากคลังสินค้าทัณฑ์บน เว้นแต่เป็นการนำแบตเตอรี่กลับคืนไปไว้ในโรงงานอุตสาหกรรมหรือไปเก็บไว้ในคลังสินค้าทัณฑ์บนอื่น

ในกรณีความรับผิดในอันที่จะต้องเสียภาษีมูลค่าเพิ่มไม่ว่าทั้งหมดหรือบางส่วนเกิดขึ้นก่อนนำแบตเตอรี่ออกจากโรงงานอุตสาหกรรมหรือคลังสินค้าทัณฑ์บน ให้ถือว่าความรับผิดในอันที่จะต้องเสียภาษีเกิดขึ้นพร้อมกับความรับผิดในการเสียภาษีมูลค่าเพิ่ม กรณีนี้เป็นการซื้อขายสินค้าก่อนนำสินค้าออกจากโรงงานอุตสาหกรรม

⁵⁹ เพ็ญอ้าง, น. 67.

⁶⁰ ประกาศในราชกิจจานุเบกษา ฉบับกฤษฎีกา เล่ม 114 ตอนที่ 17 ก วันที่ 22 พฤษภาคม 2540.

กำหนดเวลายื่นแบบและชำระภาษี

ให้ผู้ประกอบอุตสาหกรรมแบตเตอรี่ ยื่นแบบรายการภาษีตามแบบที่อธิบดีกำหนด พร้อมกับชำระภาษีก่อนความรับผิดในอันจะต้องเสียภาษีเกิดขึ้น ก่อนนำแบตเตอรี่ออกจากโรงงาน อุตสาหกรรมหรือคลังสินค้าทัณฑ์บน เว้นแต่กรณีการซื้อขายสินค้าก่อนนำสินค้าออกจากโรงงาน อุตสาหกรรมเป็นความรับผิดที่เกิดขึ้นพร้อมกับภาษีมูลค่าเพิ่ม ให้ยื่นแบบรายการภาษีพร้อมกับ ชำระภาษีในวันที่ 15 ของเดือนถัดจากเดือนที่มีความรับผิดในอันจะต้องเสียภาษีเกิดขึ้น (คือ ชำระ ภาษีพร้อมกับภาษีมูลค่าเพิ่ม) หรือก่อนนำสินค้าออกจากโรงงานอุตสาหกรรม หรือคลังสินค้า ทัณฑ์บนแล้วแต่กรณีใดจะเกิดขึ้นก่อน

สถานที่ยื่นแบบรายการภาษี

ในกรณีผู้ประกอบอุตสาหกรรมแบตเตอรี่ มีโรงงานอุตสาหกรรมอยู่ในเขต กรุงเทพมหานคร ให้ยื่นแบบรายการภาษีและชำระภาษี ต่อเจ้าพนักงานสรรพสามิต ณ กองรายได้ กรมสรรพสามิต

ในกรณีผู้ประกอบอุตสาหกรรมแบตเตอรี่ มีโรงงานอุตสาหกรรมอยู่ในเขตจังหวัดอื่น ให้ ยื่นแบบรายการภาษีและชำระภาษี ต่อเจ้าพนักงานสรรพสามิต ณ สำนักงานสรรพสามิตอำเภอ กิ่งอำเภอ สำนักงานสรรพสามิตจังหวัดแห่งท้องที่ที่โรงงานอุตสาหกรรมตั้งอยู่

ในกรณีผู้ประกอบอุตสาหกรรมแบตเตอรี่ มีโรงงานอุตสาหกรรมหลายแห่ง อาจยื่นคำ ร้องต่ออธิบดีกรมสรรพสามิต ขอยื่นแบบรายการภาษีและชำระภาษีรวมกัน ณ กรมสรรพสามิต หรือสำนักงานสรรพสามิตแห่งใดแห่งหนึ่งก็ได้

หน้าที่ผู้ประกอบอุตสาหกรรมแบตเตอรี่

การยื่นขอจดทะเบียนสรรพสามิต ผู้ประกอบอุตสาหกรรมแบตเตอรี่จะต้องยื่นคำขอจด ทะเบียนสรรพสามิตภายใน 30 วัน นับแต่วันที่กฎหมายว่าด้วยพิกัดอัตราภาษีสรรพสามิตใช้ บังคับแก่สินค้าประเภทแบตเตอรี่ (ใช้บังคับเมื่อวันที่ 23 พฤษภาคม 2540) หรือกรณีผู้ประกอบ อุตสาหกรรมเริ่มดำเนินการหลังจากกฎหมายใช้บังคับแล้ว หรือหลังวันที่ 23 พฤษภาคม 2540 ให้ ผู้ประกอบอุตสาหกรรมแบตเตอรี่ยื่นคำขอจดทะเบียนสรรพสามิตภายใน 30 วัน ก่อนวันเริ่มผลิต สินค้า และในกรณีผู้ประกอบอุตสาหกรรมแบตเตอรี่มีโรงงานอุตสาหกรรมหลายแห่งให้ยื่นขอจด ทะเบียนสรรพสามิต แยกเป็นรายโรงงานอุตสาหกรรม ณ ท้องที่โรงงานอุตสาหกรรมตั้งอยู่

การทำบัญชีประจำวัน และงบเดือน ผู้ประกอบอุตสาหกรรมแบตเตอรี่ จะต้องทำ บัญชีประจำวันและงบเดือนแสดงรายการเกี่ยวกับวัตถุดิบการผลิต การจำหน่ายสินค้า และให้นำ งบเดือนดังกล่าวยื่นต่อพนักงานเจ้าหน้าที่ ณ กรมสรรพสามิต หรือท้องที่ที่โรงงานอุตสาหกรรม ตั้งอยู่ภายใน 15 ของเดือนถัดไป

การแจ้งวันเวลาทำการตามปกติ และวันเวลาหยุดทำการของโรงงานอุตสาหกรรม ผู้ประกอบอุตสาหกรรมแบบเตอรีต้องดำเนินการแจ้งวันเวลาทำการปกติ และวันเวลาหยุดทำการให้อธิบดีทราบเป็นหนังสือก่อนวันเริ่มผลิตสินค้าหรือถ้ามีการเปลี่ยนแปลงกำหนดเวลาทำการดังกล่าว ต้องแจ้งเป็นหนังสือล่วงหน้าอย่างน้อย 3 วัน ก่อนวันที่จะมีการเปลี่ยนแปลง

เพื่อประโยชน์ในการกำหนดมูลค่าของสินค้าที่ใช้ในการคำนวณภาษี ผู้ประกอบอุตสาหกรรมแบบเตอรีต้องแจ้งราคาขาย ณ โรงงานอุตสาหกรรม ต่ออธิบดีตามแบบที่อธิบดีกำหนดไม่น้อยกว่า 7 วัน ก่อนวันเริ่มจำหน่ายสินค้านั้น หรือถ้ามีการเปลี่ยนแปลงราคาขาย ณ โรงงานอุตสาหกรรม ให้ผู้ประกอบอุตสาหกรรมแบบเตอรีแจ้งราคาที่เปลี่ยนแปลงนั้น ต่ออธิบดีไม่น้อยกว่า 7 วัน ก่อนวันที่จะมีการเปลี่ยนแปลงราคา

ผู้ประกอบอุตสาหกรรมแบบเตอรี ต้องยินยอมให้เจ้าพนักงานติดตั้งเครื่องจักร เครื่องกล เครื่องมือใดๆ ในโรงงานอุตสาหกรรม และผู้ประกอบอุตสาหกรรมแบบเตอรีต้องคอยดูแลสวนรักษาเครื่องจักร เครื่องกล เครื่องมือใดๆ รวมทั้งตราหรือสิ่งที่ติดอยู่กับเครื่องดังกล่าวให้อยู่ในสภาพเรียบร้อยตลอดเวลา มิให้สูญหายบุบสลายชำรุด หรือโยกย้าย เปลี่ยนแปลง หรือกระทำใดๆ ทั้งสิ้น ถ้าหากมีผู้ใดกระทำการโยกย้ายเปลี่ยนแปลงหรือกระทำการใดๆ ให้เครื่องจักร เครื่องกล เครื่องมือ รวมทั้งสิ่งที่ติดอยู่กับเครื่องดังกล่าว ชำรุด บอบสลายหรือสูญหาย ผู้ประกอบอุตสาหกรรมแบบเตอรีต้องแจ้งให้เจ้าพนักงานสรรพสามิต แห่งท้องที่ที่โรงงานอุตสาหกรรมตั้งอยู่ ทราบโดยมิชักช้า

ฐานภาษี

ให้ถือตามราคาขาย ณ โรงงานอุตสาหกรรม โดยรวมภาษีสรรพสามิตที่จะพึงต้องชำระด้วย ในกรณีที่ไม่มีราคาขาย ณ โรงงานอุตสาหกรรม หรือราคาขาย ณ โรงงานอุตสาหกรรมมีหลายราคา ให้ถือราคาตามที่อธิบดีประกาศกำหนดมูลค่าของสินค้านั้น เพื่อใช้เป็นเกณฑ์ในการคำนวณภาษี ดังนี้

ภาษีสรรพสามิต = (ราคาขาย ณ โรงงานอุตสาหกรรม + ภาษีสรรพสามิต + ภาษีเก็บเพิ่มเพื่อ

มหาดไทย) x อัตราภาษีสรรพสามิต

หลักการคิดภาษีสรรพสามิตจะต้องนำภาระภาษีสรรพสามิตและภาษีเก็บเพิ่มเพื่อมหาดไทย มารวมกับราคาขาย ณ โรงงานอุตสาหกรรมเพื่อใช้เป็นหลักฐานในการคำนวณภาษีด้วย วิธีการคิดภาษีสรรพสามิต มีสูตรในการคำนวณ ดังนี้

ภาษีสรรพสามิต = $\frac{\text{ราคา ณ โรงงานอุตสาหกรรม} \times \text{อัตราภาษี}}{1 - (1.1 \times \text{อัตราภาษี})}$

ภาษีเก็บเพิ่มเพื่อกระทรวงมหาดไทย ร้อยละ 10 (ถ้ามีเทศนิมให้ใช้เทศนิม 2 ตำแหน่ง)

อัตราภาษี

หลักเกณฑ์การจัดเก็บอัตราภาษีสรรพสามิตของเบตเตอร์เป็นประเภทอัตราตามมูลค่า นั่นคือ เป็นอัตราภาษีที่ถือมูลค่าของสินค้าเป็นฐานในการคำนวณภาษีโดยกำหนดอัตราภาษีเป็นร้อยละของมูลค่าหรือราคาของสินค้า ซึ่งตามพระราชบัญญัติพิกัดอัตราภาษีสรรพสามิต พ.ศ. 2527 ตอนที่ 8 สินค้าอื่นๆ ประเภทที่ 08.90 (4) กำหนดให้เบตเตอร์เสียภาษีในอัตราตามมูลค่า ร้อยละ 10 สำหรับเบตเตอร์ใหม่ ตามบัญชีท้ายประกาศกระทรวงการคลัง เรื่อง ลดอัตราและยกเว้นภาษีสรรพสามิต (ฉบับที่ 42)⁶¹

(2) การจัดเก็บจากผู้นำเข้าเบตเตอร์

จัดเก็บจากผู้นำเข้าตามกฎหมายว่าด้วยศุลกากร มีรายละเอียด ดังนี้

ความรับผิดในการเสียภาษี

ให้ถือว่าความรับผิดในอันจะต้องเสียภาษีเกิดขึ้นในเวลาเดียวกับความรับผิดในอันจะต้องเสียภาษีศุลกากร สำหรับของที่นำเข้าตามกฎหมายว่าด้วยศุลกากร เว้นแต่ในกรณีเบตเตอร์ที่เก็บอยู่ในคลังสินค้าทัณฑ์บนตามกฎหมายว่าด้วยศุลกากร ให้ถือว่าความรับผิดในอันจะต้องเสียภาษีเกิดขึ้นในเวลาที่น่าสินค้าออกจากคลังสินค้าทัณฑ์บนนั้น

กำหนดเวลายื่นแบบและชำระภาษี

ให้ผู้เข้ายื่นแบบรายการภาษีตามแบบที่อธิบดีกำหนดพร้อมกับชำระภาษีในเวลาที่ยื่นแบบสินค้าตามกฎหมายว่าด้วยศุลกากร

สถานที่ยื่นแบบรายการภาษี

ให้ผู้นำเข้ายื่นแบบและชำระภาษีที่กรมศุลกากร หรือด่านศุลกากร

ฐานภาษี

ให้ถือตามราคา C.I.F. (Cost Insurance and Freight)⁶² ของสินค้าบวกด้วยอากรขาเข้า ค่าธรรมเนียมพิเศษตามกฎหมายว่าด้วยการส่งเสริมการลงทุนและภาษีค่าธรรมเนียมอื่นตามที่จะได้กำหนดโดยพระราชกฤษฎีกาโดยรวมภาษีสรรพสามิตที่พึงชำระด้วย แต่ไม่รวมถึงภาษีมูลค่าเพิ่มตามที่กำหนดในหมวด 4 ลักษณะ 2 แห่งประมวลรัษฎากร ในกรณีที่ผู้นำเข้าสินค้าได้รับการยกเว้นหรือลดอากรขาเข้าตามกฎหมายว่าด้วยการส่งเสริมการลงทุน หรือตามกฎหมาย

⁶¹ เพิ่งอ้าง.

⁶² ราคาสินค้าที่บวกด้วยค่าประกันภัยและค่าขนส่งถึงด่านศุลกากรในราชอาณาจักร

อื่นให้นำอากรขาเข้า ซึ่งได้รับการยกเว้นหรือลดอัตราดังกล่าว มารวมในการคำนวณมูลค่าสินค้า นำเข้าด้วย ดังนี้

$$\text{ภาษีสรรพสามิต} = (\text{ราคา C.I.F.} + \text{อากรขาเข้า} + \text{ภาษีและค่าธรรมเนียมอื่นไม่รวม VAT} + \text{ภาษีสรรพสามิต} + \text{ภาษีเก็บเพิ่มเพื่อมหาดไทย}) \times \text{อัตราภาษีสรรพสามิต}$$

หลักการคิดภาษีสรรพสามิตกรณีเบตเตอร์นำเข้า จะต้องนำภาระภาษีสรรพสามิตและภาษีเก็บเพิ่มเพื่อกระทรวงมหาดไทย มารวมกับราคาขาย ณ โรงงานอุตสาหกรรมเพื่อใช้เป็นหลักฐานในการคำนวณภาษี ซึ่งมีสูตรในการคำนวณ ดังนี้

$$\text{ภาษีสรรพสามิต} = \frac{(\text{ราคา C.I.F.} + \text{อากรขาเข้า} + \text{ภาษีและค่าธรรมเนียมอื่นไม่รวม VAT}) \times \text{อัตราภาษี}}{1 - (1.1 \times \text{อัตราภาษี})}$$

อัตราภาษี

ตามพระราชบัญญัติพิกัดอัตราภาษีสรรพสามิต พ.ศ. 2527 ตอนที่ 8 สินค้าอื่นๆ ประเภทที่ 08.90 (4) กำหนดให้เบตเตอร์เสียภาษีในอัตราตามมูลค่าร้อยละ 10 สำหรับเบตเตอร์ใหม่ ตามบัญชีท้ายประกาศกระทรวงการคลัง เรื่อง ลดอัตราและยกเว้นภาษีสรรพสามิต (ฉบับที่ 42)⁶³

3.2.1.2 การลดหย่อนภาษีสรรพสามิตสำหรับสินค้าเบตเตอร์

ในส่วนของเบตเตอร์ที่ใช้วัตถุดิบ (ตะกั่ว) หรือส่วนประกอบในการผลิตจากเบตเตอร์ที่ได้เสียภาษีสรรพสามิตแล้ว จะเสียภาษีในอัตราร้อยละ 5 ของมูลค่า ตามประกาศกระทรวงการคลัง เรื่อง ลดอัตราและยกเว้นภาษีสรรพสามิต (ฉบับที่ 45)⁶⁴ โดยมีหลักเกณฑ์และเงื่อนไขที่ต้องปฏิบัติตามประกาศกรมสรรพสามิต เรื่อง หลักเกณฑ์และเงื่อนไขสำหรับเบตเตอร์ที่ใช้วัตถุดิบหรือส่วนประกอบในการผลิตจากเบตเตอร์ที่ได้เสียภาษีสรรพสามิตแล้ว ลงวันที่ 27 มกราคม 2547⁶⁵ คือ ต้องใช้ตะกั่วซึ่งได้มาจากเบตเตอร์เก่าและซื้อจากโรงหลอมตะกั่วที่กรมสรรพสามิตกำหนดมาเป็นวัตถุดิบหรือส่วนประกอบในการผลิตไม่น้อยกว่าร้อยละ 50 ของตะกั่วทั้งหมด ในกรณีตะกั่วซึ่งได้จากเบตเตอร์เก่ามีไม่เพียงพอให้ลดจำนวนตะกั่วเก่าที่ต้องซื้อในเดือนนั้นต่ำกว่าร้อยละ 50 ได้ แต่ทั้งนี้ต้องไม่น้อยกว่าร้อยละ 30 ของตะกั่วทั้งหมด และได้กำหนดให้ผู้ประกอบอุตสาหกรรมที่จะได้รับสิทธิลดอัตราภาษีสรรพสามิตที่เก็บจากเบตเตอร์ในกรณีที่ใช้วัตถุดิบหรือส่วนประกอบใน

⁶³ประกาศในราชกิจจานุเบกษา ฉบับกฤษฎีกา เล่ม 114 ตอนที่ 17 ก วันที่ 22 พฤษภาคม 2540.

⁶⁴ประกาศในราชกิจจานุเบกษา เล่ม 114 ตอนพิเศษ 51 ง วันที่ 25 มิถุนายน 2540.

⁶⁵ประกาศในราชกิจจานุเบกษา เล่ม 121 ตอนที่ 47 ง วันที่ 10 มิถุนายน 2547.

การผลิตจากแบตเตอรี่ที่ได้เสียภาษีสรรพสามิตแล้ว จากร้อยละ 30 ของมูลค่า เหลือร้อยละ 5 ของมูลค่า ต้องเป็นผู้ประกอบอุตสาหกรรมที่ซื้อตะกั่วจากแบตเตอรี่ที่เสียภาษีสรรพสามิตแล้วมาเป็นวัตถุดิบจากโรงหลอมตะกั่วที่คณะกรรมการประสานการจัดการสิ่งแวดล้อมและอุตสาหกรรมที่ได้รับแต่งตั้งจากคณะกรรมการสิ่งแวดล้อมแห่งชาติได้มีมติอนุมัติแล้ว ซึ่งปัจจุบันมีโรงงานที่ได้รับอนุมัติเพียง 5 โรงงานเท่านั้น⁶⁶ ทั้งนี้ เพื่อจะช่วยให้ไม่ให้เกิดการประกอบการหลอมตะกั่วเถื่อนที่มีอยู่จำนวนมาก และเพื่อให้ผู้ประกอบการหลอมตะกั่วปฏิบัติตามเงื่อนไขในการรักษาสภาพสิ่งแวดล้อมเพื่อมิให้กระทบต่อสภาพสิ่งแวดล้อม

แต่ปัจจุบันประกาศกรมสรรพสามิตข้างต้นได้ยกเลิกไปแล้ว ตามประกาศกรมสรรพสามิต เรื่อง ยกเลิกหลักเกณฑ์และเงื่อนไขสำหรับแบตเตอรี่ที่ใช้วัตถุดิบหรือส่วนประกอบในการผลิตจากแบตเตอรี่ที่ได้เสียภาษีสรรพสามิตแล้ว ประกาศ ณ วันที่ 22 พฤศจิกายน 2548⁶⁷ ดังนั้น ก่อนที่จะมีประกาศกรมสรรพสามิตแทนฉบับที่ยกเลิกไป ผู้ผลิตสินค้าแบตเตอรี่ที่แม้จะใช้ตะกั่วเก่าเป็นวัตถุดิบหรือส่วนประกอบในการผลิตสินค้าแบตเตอรี่จึงต้องเสียภาษีจากสินค้าแบตเตอรี่ในอัตราร้อยละ 10 ของมูลค่าเช่นเดิม

อย่างไรก็ตาม มีข้อสังเกตบางประการเกี่ยวกับการจัดเก็บภาษีสรรพสามิตสำหรับสินค้าแบตเตอรี่ ดังนี้

(1) การจัดเก็บภาษีสรรพสามิตจากแบตเตอรี่เริ่มขึ้นในช่วงที่ประเทศประสบภาวะวิกฤตทางเศรษฐกิจและเศรษฐกิจของประเทศชะลอตัวจึงจำเป็นต้องหารายได้สู่ภาครัฐให้เป็นไปตามเป้าหมาย เพื่อนำรายได้ไปใช้จ่ายเพื่อพัฒนาเศรษฐกิจและรักษาเสถียรภาพทางเศรษฐกิจของประเทศ ด้วยเหตุนี้ การพิจารณาให้มีการจัดเก็บภาษีจากแบตเตอรี่จึงมิได้มุ่งจัดเก็บภาษีจากผลิตภัณฑ์ที่มีผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมเพื่อนำไปจัดการกับปัญหามลพิษหรือมุ่งผลต่อสิ่งแวดล้อมเป็นหลัก แม้จะมีมาตรการในการใช้อัตรารภาษีที่แตกต่างกันสำหรับใช้วัตถุดิบ (ตะกั่ว) หรือส่วนประกอบในการผลิตจากแบตเตอรี่ที่ได้เสียภาษีสรรพสามิตแล้วในการผลิตแบตเตอรี่รถยนต์หรือรถจักรยานยนต์ในอัตราที่ต่ำกว่า เพื่อจูงใจให้มีการนำแบตเตอรี่เก่าที่ไม่ใช้แล้วนำกลับมาใช้ใหม่อันเป็นมาตรการช่วยรักษาสิ่งแวดล้อมประการหนึ่ง แต่อย่างไรก็ตาม การจัดเก็บภาษีสรรพสามิตจากแบตเตอรี่ยังไม่ได้มุ่งเพื่อจัดการสิ่งแวดล้อมทั้งๆ ที่แบตเตอรี่เป็นผลิตภัณฑ์

⁶⁶ได้แก่ บริษัท เบอร์รี่ โซ เมทัลส์ จำกัด บริษัท ไทยนันทเฟอรัส เมทัล จำกัด ห้างหุ้นส่วนจำกัด เลียงฮวด หล่อหลอมโลหะ ห้างหุ้นส่วนจำกัด วงศ์ตระกูลโลหะกิจ และบริษัทอุตสาหกรรมหลอมโลหะไทย จำกัด

⁶⁷ประกาศในราชกิจจานุเบกษา เล่ม 122 ตอนที่ 126 ง วันที่ 29 ธันวาคม 2548.

ก่อให้เกิดมลพิษและจำเป็นต้องมีการกำจัดอย่างถูกวิธีซึ่งมีต้นทุนการกำจัดสูงกว่าขยะมูลฝอยทั่วไปอันเป็นต้นทุนภายนอกที่ภาครัฐต้องรับภาระ แต่รายได้ภาษีสรรพสามิตจากการจัดเก็บมิได้มีการจัดสรรปันส่วนเพื่อจัดการสิ่งแวดล้อมโดยตรง หากแต่ภาษีดังกล่าวถูกรวมเข้าเป็นรายได้ของแผ่นดินเช่นเดียวกับรายได้ภาษีอื่นๆ และจัดสรรงบประมาณรายจ่ายให้ราชการส่วนท้องถิ่นต่างๆ ในภายหลัง ในทางปฏิบัติ ราชการส่วนท้องถิ่นยังประสบปัญหาด้านข้อจำกัดของงบประมาณ⁶⁸ และแม้ราชการส่วนท้องถิ่นจะมีรายรับจากการจัดเก็บค่าเก็บและขนมูลฝอยตามข้อกำหนดของท้องถิ่น แต่ปัจจุบัน ราชการส่วนท้องถิ่นบางแห่งมักจัดสรรงบประมาณเพื่อใช้จ่ายเพื่อการอื่นๆ ที่จำเป็นก่อนจัดสรรเพื่อใช้จ่ายด้านสิ่งแวดล้อมจึงส่งผลให้งบประมาณทางด้านสิ่งแวดล้อมที่นำไปใช้เพื่อจัดการด้านสิ่งแวดล้อมไม่เพียงพอ และปัญหาของเสียอันตรายยังไม่ได้มีการจัดการอย่างถูกหลักวิชาการโดยมักกำจัดของเสียอันตรายประเภทแบตเตอรี่โดยวิธีเช่นเดียวกับมูลฝอยทั่วไป โดยเฉพาะราชการท้องถิ่นที่มีขนาดเล็กและงบประมาณจำกัด

(2) อัตราภาษีสรรพสามิตในการจัดเก็บจากผลิตภัณฑ์แบตเตอรี่เป็นการคำนวณภาษีตามมูลค่าโดยมิได้พิจารณาองค์ประกอบอื่นๆ ในกำหนดอัตราภาษี ซึ่งแบตเตอรี่ประเภทเดียวกันแต่มีคุณภาพและความเป็นพิษที่แตกต่างกันล้วนจัดเก็บภาษีสรรพสามิตในอัตราเดียวกัน ส่งผลให้แบตเตอรี่ที่มีคุณภาพต่ำและระยะเวลาการใช้งานสั้นซึ่งมักมีราคาต่ำกว่าจะเสียภาษีต่ำกว่า ประกอบกับเมื่อประชาชนส่วนหนึ่งนิยมใช้ผลิตภัณฑ์ดังกล่าวเนื่องจากแบตเตอรี่ที่มีคุณภาพต่ำเหล่านั้นมีราคาต่ำกว่าแบตเตอรี่ที่มีคุณภาพมาก ซึ่งราคาที่ต่ำกว่าส่วนหนึ่งเกิดจากการคิดอัตราตามมูลค่า และส่วนหนึ่งเนื่องจากเป็นผลิตภัณฑ์ที่ผลิตจากประเทศที่มีต้นทุนการผลิตต่ำ และการลักลอบการนำเข้าประเทศหรือหลีกเลี่ยงภาษีโดยผิดกฎหมายจึงไม่มีต้นทุนภาษีรวมในราคาขายผลิตภัณฑ์แบตเตอรี่ ส่งผลให้เกิดซากแบตเตอรี่เป็นจำนวนมากและเพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็ว

การจัดเก็บอัตราภาษีสรรพสามิตจากแบตเตอรี่ในอัตราเดียวกันโดยคำนวณตามมูลค่าและคำนวณภาษีแบบอัตรารวมใน⁶⁹ ซึ่งจะส่งผลให้รายได้จากการจัดเก็บภาษีสูงขึ้นจากการคำนวณภาษีจากฐานภาษีที่กว้างขึ้น โดยมีอัตราภาษีในระดับที่ไม่สูงมากนัก⁷⁰ เมื่อพิจารณาอัตราภาษีและค่าธรรมเนียมในปัจจุบันพบว่าไม่สะท้อนถึงต้นทุนในการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและ

⁶⁸กรมควบคุมมลพิษ, การจัดการขยะมูลฝอยชุมชน คู่มือสำหรับผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น, พิมพ์ครั้งที่ 4 (กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์คุรุสภา, 2547), น. 7.

⁶⁹อัตราภาษีที่คิดคำนวณจากฐานมูลค่าที่รวมภาระภาษีอยู่ในฐานภาษีด้วย

⁷⁰ชลธาร วิศรุตวงศ์, "การคำนวณภาษีสรรพสามิตแบบอัตรารวมใน", สามิตสาร เล่มที่ 8 (สิงหาคม 2548): น. 31.

สิ่งแวดล้อมที่แท้จริง เนื่องจากการเก็บค่าธรรมเนียมและอัตราภาษีที่ต่ำกว่าต้นทุนการบำบัดมลพิษอาจไม่ส่งผลอย่างมีนัยสำคัญให้ผู้ให้ทรัพยากรหรือผู้ปล่อยมลพิษปรับเปลี่ยนพฤติกรรมในการผลิตและการบริโภคก็เป็นได้⁷¹ และจากการที่อัตราภาษีสรรพสามิตของแบตเตอรี่กำหนดไว้ร้อยละ 10 ของมูลค่า ไม่สนับสนุนต่อการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมการบริโภคของผู้บริโภคในทางที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม เนื่องจากราคาแบตเตอรี่ที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมซึ่งมีราคาสูงกว่าจึงต้องเสียภาษีสรรพสามิตสูงกว่าแบตเตอรี่ที่ไม่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมหรือเป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมน้อยกว่าเนื่องจากภาษีสัมพันธโดยตรงกับราคา ดังนั้น อัตราภาษีสรรพสามิตดังกล่าวส่งผลให้ราคาขายของแบตเตอรี่ที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมยังมีช่องว่างราคามากยิ่งขึ้นเมื่อเทียบกับราคาขายของแบตเตอรี่ที่ไม่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมหรือเป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมน้อยกว่า นอกจากนี้ การจัดเก็บอัตราภาษีสรรพสามิตอัตราเดียวอาจกล่าวได้ว่าไม่ได้พิจารณาต้นทุนจากผลกระทบจากการกำจัดซากแบตเตอรี่ซึ่งภาครัฐต้องรับภาระในส่วนนี้ เนื่องจากของเสียอันตรายชนิดดังกล่าวมิใช่เป็นของเสียอันตรายชนิดที่ประชาชนโดยทั่วไปจะสามารถกำจัดได้เองโดยถูกวิธีตามหลักวิชาการ

(3) แบตเตอรี่ที่ได้รับการลดอัตราภาษีสรรพสามิตเหลือเพียงร้อยละ 5 ของมูลค่า สำหรับแบตเตอรี่ที่ใช้วัตถุดิบหรือส่วนประกอบในการผลิตจากแบตเตอรี่ที่เสียภาษีสรรพสามิตแล้วนั้น พบว่าแบตเตอรี่ที่สามารถนำแบตเตอรี่เก่ามากลับมาเป็นวัตถุดิบหรือส่วนประกอบในการผลิตใหม่ได้นั้นเป็นแบตเตอรี่ที่ใช้กับรถยนต์และแบตเตอรี่ที่ใช้กับรถจักรยานยนต์เท่านั้น ด้วยเหตุที่แบตเตอรี่เก่าจากยานพาหนะเหล่านี้มีมูลค่าทางเศรษฐกิจเนื่องจากสามารถนำมาผลิตใหม่ได้และได้รับสิทธิประโยชน์ทางภาษีสรรพสามิตดังกล่าว แบตเตอรี่เก่าที่ใช้แล้วเหล่านี้จึงมีการถูกรวบรวมและจัดการโดยธุรกิจที่เกี่ยวข้อง นั่นคือ ผู้รถจะรวบรวมแบตเตอรี่ที่ใช้แล้วนำไปขายให้ร้านรับซื้อแบตเตอรี่เก่า ซึ่งแบตเตอรี่เก่าส่วนใหญ่นี้จะถูกนำไปหลอมเอาตะกั่วและพลาสติกมากลับมาใช้ใหม่

อย่างไรก็ตาม สิทธิประโยชน์ทางภาษีดังกล่าวยังไม่ครอบคลุมไปถึงแบตเตอรี่อื่นๆ ที่ไม่ใช่แบตเตอรี่ที่ใช้กับรถยนต์หรือรถจักรยานยนต์ เช่น แบตเตอรี่โทรศัพท์มือถือ ถ่านไฟฉาย ซึ่งในต่างประเทศแบตเตอรี่ของโทรศัพท์มือถือสามารถนำกลับมาหมุนเวียนโดยนำมารีไซเคิลได้ แต่ใน

⁷¹สำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม, รายงานสถานการณ์คุณภาพสิ่งแวดล้อม พ.ศ. 2547, (กรุงเทพมหานคร: บริษัท อมรินทร์พริ้นติ้งแอนด์พับลิชชิ่ง จำกัด (มหาชน), 2548) น. 167.

ประเทศไทยยังไม่มีผู้ประกอบการการรับซากแบตเตอรี่โทรศัพท์มือถือมาใช้ประโยชน์ใหม่⁷² ในขณะเดียวกัน ยังไม่มีมาตรการทางภาษีในการให้สิทธิประโยชน์กับผู้ประกอบการรับซากแบตเตอรี่ชนิดอื่นนอกเหนือจากแบตเตอรี่รถยนต์หรือรถจักรยานยนต์มาใช้ประโยชน์ใหม่ซึ่งควรได้รับการสนับสนุน เพื่อลดปัญหาจากการทิ้งซากแบตเตอรี่ร่วมกับขยะมูลฝอยทั่วไป และซากแบตเตอรี่จะได้ถูกรวบรวมเข้าสู่ระบบการจัดการต่อไป

3.2.2 ประมวลรัษฎากร

กรมสรรพากรได้ออกมาตรการภาษีเพื่อจูงใจให้หน่วยงานของรัฐหรือเอกชนมีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหาสิ่งแวดล้อม มาตรการภาษีที่เกี่ยวข้องกับการจัดการปัญหาสิ่งแวดล้อม ได้แก่ มาตรการภาษีเพื่อการส่งเสริมการวิจัยและพัฒนาเทคโนโลยี ดังนี้

3.2.2.1 พระราชกฤษฎีกาออกตามความในประมวลรัษฎากรว่าด้วยการยกเว้นรัษฎากร (ฉบับที่ 297) พ.ศ. 2539⁷³

ให้ยกเว้นภาษีเงินได้ตามส่วน 3 หมวด 2 แห่งประมวลรัษฎากร สำหรับเงินได้ของบริษัทหรือห้างหุ้นส่วนนิติบุคคลเป็นจำนวนร้อยละ 100 ของรายจ่ายที่ได้จ่ายไปเป็นค่าจ้างเพื่อทำการวิจัยและพัฒนาเทคโนโลยีให้แก่หน่วยงานของรัฐหรือเอกชนตามที่รัฐมนตรีประกาศกำหนดในราชกิจจานุเบกษา

ตามมาตรการดังกล่าวเป็นการยกเว้นภาษีเงินได้สำหรับการวิจัยและพัฒนาเทคโนโลยี ซึ่งผู้ประกอบการสามารถหักรายจ่ายสำหรับค่าจ้างเพื่อทำการวิจัยและพัฒนาได้ตามปกติแล้ว ผู้ประกอบการยังได้ประโยชน์จากการได้รับยกเว้นเงินได้เป็นจำนวนร้อยละ 100 ของรายจ่ายที่ได้จ่ายไปเป็นค่าจ้างเพื่อทำการวิจัยและพัฒนา เปรียบเสมือนการหักรายจ่ายได้สองเท่า เหตุผลที่ยกเว้นภาษีเงินได้ดังกล่าวเพื่อส่งเสริมให้หน่วยงานของรัฐและเอกชนจัดให้มีการวิจัยและพัฒนาเทคโนโลยีมากขึ้น

⁷²กรมควบคุมมลพิษ, ของเสียอันตราย ซากโทรศัพท์มือถือ-แบตเตอรี่และแนวทางการจัดการในประเทศไทย, (กรุงเทพมหานคร: กรมควบคุมมลพิษ, ไม่ปรากฏปีที่พิมพ์).

⁷³ประกาศในราชกิจจานุเบกษา เล่ม 113 ตอนที่ 30 ก วันที่ 25 กรกฎาคม 2539.

3.2.2.2 พระราชกฤษฎีกาออกตามความในประมวลรัษฎากรว่าด้วยหักค่าสึกหรอ และค่าเสื่อมราคาของทรัพย์สิน (ฉบับที่ 145) พ.ศ. 2527⁷⁴

ให้หักค่าเสื่อมค่าสึกหรอและค่าเสื่อมราคาของทรัพย์สินประเภทเครื่องจักรและอุปกรณ์ของเครื่องจักรที่ใช้สำหรับการวิจัยและพัฒนาเทคโนโลยี ในวันที่ได้ทรัพย์สินนั้นมาในอัตราร้อยละ 40 ของมูลค่าต้นทุน และส่วนที่เหลือให้หักตามเงื่อนไขและอัตราที่กำหนดตามปกติ⁷⁵ ซึ่งทรัพย์สินดังกล่าวจะต้องมีลักษณะและเป็นไปตามหลักเกณฑ์ ดังนี้ (แก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชกฤษฎีกาออกตามความในประมวลรัษฎากรว่าด้วยการหักค่าสึกหรอและค่าเสื่อมราคาของทรัพย์สิน (ฉบับที่ 319) พ.ศ. 2541⁷⁶)

(1) ต้องไม่เป็นเครื่องจักรและอุปกรณ์ของเครื่องจักรที่ใช้ผลิตสินค้าหรือให้บริการ เว้นแต่เครื่องจักรและอุปกรณ์ของเครื่องจักรดังกล่าวได้ใช้เพื่อการอย่างหนึ่งอย่างใด ดังต่อไปนี้

(ก) การวิจัยอุตสาหกรรมขั้นพื้นฐาน ซึ่งหมายถึง การวิจัยตามแบบแผนหรือการค้นคว้าอย่างจริงจัง โดยมีมุ่งหมายที่จะค้นพบความรู้ใหม่อันอาจเป็นประโยชน์แก่การพัฒนาผลิตภัณฑ์ กระบวนการ หรือการบริการขึ้นใหม่ หรือโดยมุ่งหมายที่จะนำความก้าวหน้าอย่างเห็นได้ชัดมาสู่ผลิตภัณฑ์ กระบวนการ หรือการบริการที่มีอยู่เดิม

(ข) การวิจัยเชิงประยุกต์ ซึ่งหมายถึง การเปลี่ยนผลการวิจัยอุตสาหกรรมขั้นพื้นฐานมาใช้เป็นแผนงาน แบบพิมพ์เขียว หรือแบบ ในการทำขึ้นใหม่เปลี่ยนแปลง หรือปรับปรุงซึ่งผลิตภัณฑ์ กระบวนการ หรือการบริการ ทั้งนี้ ไม่ว่าจะเพื่อขายหรือใช้เอง และให้หมายความรวมถึงการประดิษฐ์ต้นแบบที่ไม่สามารถใช้ในเชิงพาณิชย์แนวคิดในการจัดทำและออกแบบผลิตภัณฑ์ กระบวนการ หรือการบริการหรือทางเลือกอื่นการสาธิตเบื้องต้นหรือโครงการนำร่องที่ไม่สามารถดัดแปลงหรือนำไปใช้เพื่อประโยชน์ในการอุตสาหกรรมหรือการพาณิชย์ แต่ไม่หมายความถึงการเปลี่ยนแปลงตามปกติหรือตามระยะเวลาของผลิตภัณฑ์ ระบบการผลิต กระบวนการผลิต การบริการ หรือกิจการอื่นที่ดำเนินงานอยู่ ดังกล่าวจะก่อให้เกิดความก้าวหน้าก็ตาม

⁷⁴ประกาศในราชกิจจานุเบกษา ฉบับพิเศษ เล่ม 101 ตอนที่ 24 วันที่ 24 กุมภาพันธ์ 2527.

⁷⁵มาตรา 4 แห่งพระราชกฤษฎีกาออกตามความตามในประมวลรัษฎากรว่าด้วยหักค่าสึกหรอ และค่าเสื่อมราคาของทรัพย์สิน (ฉบับที่ 145) พ.ศ. 2527

⁷⁶ประกาศในราชกิจจานุเบกษา ฉบับกฤษฎีกา เล่ม 115 ตอนที่ 21 ก ลงวันที่ 22 เมษายน 2541.

(ค) การทดสอบคุณภาพผลิตภัณฑ์

(ง) การปรับปรุงกรรมวิธีการผลิต เพื่อลดต้นทุนการผลิตหรือเพิ่มผลผลิต ทั้งนี้ ไม่ว่าจะใช้เพื่อการวิจัยและพัฒนาเทคโนโลยีของตนเองหรือของผู้อื่น

(2) ต้องเป็นเครื่องจักรและอุปกรณ์ของเครื่องจักรที่ไม่เคยผ่านการใช้งานมาก่อน โดยเครื่องจักรและอุปกรณ์ดังกล่าวต้องสามารถนำไปใช้งานได้ตั้งแต่สองปีขึ้นไป และมีมูลค่าต้นทุนไม่ต่ำกว่า 100,000 บาท

เหตุผลของการใช้มาตรการดังกล่าวเพื่อเป็นการส่งเสริมให้มีการลงทุนด้านการวิจัยและพัฒนาเทคโนโลยีให้มากยิ่งขึ้น โดยให้หักค่าสึกหรอและค่าเสื่อมราคาเบื้องต้นของทรัพย์สินประเภทเครื่องจักรและอุปกรณ์ของเครื่องจักรที่ใช้สำหรับการวิจัยและพัฒนาเทคโนโลยี โดยผู้ประกอบการที่ซื้อเครื่องจักรและอุปกรณ์ที่ใช้ในการวิจัยและพัฒนาตามที่กำหนด สามารถหักค่าสึกหรอและค่าเสื่อมราคาในปีแรกได้สูงกว่าเครื่องจักรและอุปกรณ์ทั่วไป จึงส่งผลดีต่อผู้ประกอบการที่จะเสียภาษีลดลงในปีแรกที่ซื้อเครื่องจักรและอุปกรณ์

แม้จะมีมาตรการทางภาษีในการส่งเสริมด้านวิจัยและพัฒนาเทคโนโลยีตามพระราชกฤษฎีกาทั้งสอง แต่จะพบว่าการนำซากแบตเตอรี่กลับมาใช้ประโยชน์ใหม่ในปัจจุบันยังคงจำกัดเฉพาะแบตเตอรี่จากยานยนต์ที่ใช้แล้วซึ่งเป็นผลสืบเนื่องมาจากการลดหย่อนภาษีสรรพสามิตสำหรับสินค้าแบตเตอรี่ประเภทยานยนต์ ในขณะที่แบตเตอรี่ประเภทอื่นๆ ที่ไม่ได้นำมาใช้ประโยชน์ใหม่ถูกทิ้งปะปนกับขยะมูลฝอยทั่วไป จึงควรสนับสนุนให้เกิดการลงทุนเพื่อวิจัยและพัฒนาเทคโนโลยีในการนำซากแบตเตอรี่ประเภทอื่นๆ กลับมาใช้ประโยชน์ใหม่ เพื่อให้เกิดการใช้ทรัพยากรอย่างคุ้มค่า ในประเด็นดังกล่าว อาจสืบเนื่องจากความไม่ชัดเจนถึงการวิจัยและพัฒนาเทคโนโลยีกรณีใดบ้างจึงจะได้รับสิทธิข้างต้น ดังนั้น หากกำหนดประเภทกิจการให้มีความชัดเจนยิ่งขึ้นโดยให้ครอบคลุมถึงกิจการดังกล่าวน่าจะส่งผลต่อให้เกิดกิจการที่นำซากแบตเตอรี่กลับมาใช้ประโยชน์ใหม่มากยิ่งขึ้น

3.2.3 พระราชบัญญัติส่งเสริมการลงทุน พ.ศ. 2520

ตามพระราชบัญญัติส่งเสริมการลงทุน พ.ศ. 2520 มีบทบัญญัติเกี่ยวกับมาตรการภาษีเพื่อแก้ไขปัญหาสิ่งแวดล้อมในส่วนที่เกี่ยวข้องกับการกำจัดของเสียอันตราย โดยกิจการที่ได้รับการส่งเสริมการลงทุนจะได้รับการยกเว้นภาษีเงินได้นิติบุคคล ดังปรากฏในพระราชบัญญัติส่งเสริมการลงทุน พ.ศ. 2520 ในมาตรา 31 ดังนี้

“มาตรา 31 ผู้ได้รับการส่งเสริมจะได้รับยกเว้นภาษีเงินได้นิติบุคคลสำหรับกำไรสุทธิที่ได้จากการประกอบกิจการที่ได้รับการส่งเสริมตามที่คณะกรรมการประกาศกำหนด ทั้งนี้ ให้พิจารณากำหนดเป็นสัดส่วนของเงินลงทุนโดยไม่รวมค่าที่ดินและทุนหมุนเวียน ซึ่งต้องมีกำหนดเวลาไม่เกินแปดปีนับแต่วันที่เริ่มมีรายได้จากการประกอบกิจการนั้น”

ตามบทบัญญัติมาตรา 31 วรรคหนึ่งดังกล่าวได้มีบทบัญญัติในการยกเว้นภาษีเงินได้สำหรับกำไรสุทธิที่ได้รับการประกอบกิจการที่ได้รับการส่งเสริมซึ่งมีกำหนดเวลาไม่เกินแปดปีนับแต่วันที่เริ่มมีรายได้จากการประกอบกิจการ ซึ่งได้มีการกำหนดรายละเอียดถึงกิจการที่ให้ความสำคัญเป็นพิเศษตามประกาศคณะกรรมการส่งเสริมการลงทุน ที่ 2/2543 ลงวันที่ 1 สิงหาคม 2543 เรื่องประเภท ขนาด และเงื่อนไขของกิจการที่ให้การส่งเสริมการลงทุน⁷⁷ ได้กำหนดให้กิจการบางประเภทเป็นกิจการที่ให้ความสำคัญเป็นพิเศษซึ่งต้องเป็นกิจการขนาดการลงทุนขั้นต่ำไม่น้อยกว่า 1 ล้านบาท ไม่รวมค่าที่ดินและทุนหมุนเวียน⁷⁸ ซึ่งกิจการที่เกี่ยวข้องกับการผลิตแบตเตอรี่ และกิจการที่เกี่ยวข้องกับการนำแบตเตอรี่กลับมาใช้ใหม่ มีดังนี้

3.2.3.1 กิจการผลิตแบตเตอรี่หรือถ่านไฟฉาย⁷⁹

ได้รับสิทธิและประโยชน์ตามเงื่อนไข ดังต่อไปนี้

- ให้ได้รับยกเว้นอากรขาเข้าเครื่องจักรทุกชนิด ตลอดระยะเวลาที่ได้รับการส่งเสริมการลงทุน

- ให้ได้รับยกเว้นภาษีเงินได้นิติบุคคล คือ ตั้งอยู่ในเขต 1 ได้รับยกเว้นภาษีเงินได้นิติบุคคล 5 ปี ตั้งอยู่ในเขต 2 ได้รับยกเว้นภาษีเงินได้นิติบุคคล 6 ปี หากตั้งอยู่ในนิคมอุตสาหกรรมหรือเขตอุตสาหกรรมที่ได้รับส่งเสริมการลงทุน จะได้รับยกเว้นภาษีเงินได้นิติบุคคล 7 ปี ตั้งอยู่ในเขต 3 ได้รับยกเว้นภาษีเงินได้นิติบุคคล 8 ปี

- สิทธิและประโยชน์อื่นๆ ให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์ประกาศคณะกรรมการส่งเสริมการลงทุนที่ 1/2543⁸⁰ มีหลักเกณฑ์การให้สิทธิและประโยชน์ด้านภาษีอากรจำแนกตามเขตการลงทุน

ซึ่งผู้ขอรับการส่งเสริมจะต้องยื่นคำขอตามหลักเกณฑ์ที่สำนักงานกำหนด พร้อมกับเสนอแผนการใช้วัตถุดิบหรือชิ้นส่วน

⁷⁷ประกาศในราชกิจจานุเบกษา เล่ม 117 ตอนพิเศษ 90 ง วันที่ 8 กันยายน 2543.

⁷⁸ประกาศคณะกรรมการส่งเสริมการลงทุน ที่ 2/2543 ลงวันที่ 1 สิงหาคม 2543 เรื่องประเภท ขนาด และเงื่อนไขของกิจการที่ให้การส่งเสริมการลงทุน ข้อ 3.

⁷⁹ประกาศคณะกรรมการส่งเสริมการลงทุนที่ 4/2549 ลงวันที่ 20 มีนาคม 2549

⁸⁰ประกาศในราชกิจจานุเบกษา เล่ม 117 ตอนพิเศษ 90 ง วันที่ 8 กันยายน 2543.

3.2.3.2 กิจการบริการบำบัดน้ำเสีย กำจัดหรือขนถ่ายขยะ กากอุตสาหกรรม หรือสารเคมีที่เป็นพิษ⁸¹

เป็นกิจการที่ให้ความสำคัญเป็นพิเศษ และต้องได้รับความเห็นชอบจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ซึ่งจะได้รับสิทธิและประโยชน์ ดังนี้

ซึ่งกิจการที่ให้ความสำคัญเป็นพิเศษดังกล่าว จะได้รับสิทธิและประโยชน์ด้านภาษีอากร⁸² ดังนี้

- ได้รับยกเว้นอากรขาเข้าสำหรับเครื่องจักรไม่ว่าตั้งอยู่ในเขตใด
- ได้รับยกเว้นภาษีเงินได้นิติบุคคลเป็นระยะเวลา 8 ปี ไม่ว่าตั้งอยู่ในเขตใด
- สิทธิและประโยชน์อื่นให้ได้รับตามกฎหมายที่ตั้งในแต่ละเขต

ซึ่งกิจการที่ให้ความสำคัญเป็นพิเศษจะได้รับการยกเว้นภาษีเงินได้นิติบุคคลเป็นระยะเวลา 8 ปี ซึ่งเป็นระยะเวลาสูงสุดที่จะได้รับสิทธิประโยชน์ทางภาษีตามที่บัญญัติไว้ในมาตรา 31 และยกเว้นอากรขาเข้าสำหรับเครื่องจักร ซึ่งจะได้รับสิทธิประโยชน์ทางภาษีทั้งสองไม่ว่ากิจการนั้นจะตั้งอยู่ในเขตการลงทุนใดก็ตาม

3.2.3.3 กิจการนำวัสดุที่ไม่ต้องการใช้แล้วกลับมาใช้ใหม่

กิจการนำวัสดุที่ไม่ต้องการใช้แล้วกลับมาใช้ใหม่ ได้แก่ กิจการคัดแยกวัสดุที่ไม่ใช้แล้ว กิจการเรียกคืนวัสดุที่ไม่ใช้แล้ว กิจการนำวัสดุที่ไม่ต้องการใช้แล้วกลับมาใช้ซ้ำ (Reuse) กิจการนำวัสดุที่ไม่ต้องการใช้แล้วแปรรูปเพื่อใช้ใหม่ (Recycling) และกิจการสกัดของมีค่าจากวัสดุที่ไม่ใช้แล้วเพื่อนำมาใช้ใหม่ (Recovery) ซึ่งกิจการเหล่านี้เป็นกิจการที่ให้ความสำคัญเป็นพิเศษซึ่งจะได้รับสิทธิและประโยชน์เช่นเดียวกันกับกิจการบริการบำบัดน้ำเสีย กำจัดหรือขนถ่ายขยะ กากอุตสาหกรรม หรือสารเคมีที่เป็นพิษ และต้องได้รับความเห็นชอบจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ซึ่งมีเงื่อนไขเพิ่มเติม คือ

- ต้องตั้งในนิคมอุตสาหกรรมหรือเขตอุตสาหกรรมที่ได้รับการส่งเสริมเท่านั้น ยกเว้นคณะกรรมการจะพิจารณาผ่อนผันเป็นกรณีๆ ไป

- ต้องดำเนินการจัดการวัสดุที่ไม่ต้องการใช้แล้วที่เกิดขึ้นภายในประเทศเท่านั้น โดยจะครอบคลุมเฉพาะในส่วนการคัดแยก เรียกคืน นำกลับมาใช้ซ้ำ (Reuse) แปรรูปเพื่อใช้ใหม่

⁸¹ประกาศคณะกรรมการส่งเสริมการลงทุน ที่ 2/2543 ลงวันที่ 1 สิงหาคม 2543 เรื่อง ประเภท ขนาด และเงื่อนไขของกิจการที่ให้การส่งเสริมการลงทุน ข้อ 6.4

⁸²ประกาศคณะกรรมการส่งเสริมการลงทุน ที่ 1/2543 ลงวันที่ 1 สิงหาคม 2543 เรื่อง นโยบายและหลักเกณฑ์การส่งเสริมการลงทุน ข้อ 6.2

(Recycling) และสกัดของมีค่าเพื่อนำมาใช้ใหม่ (Recovery) เท่านั้น แต่ไม่รวมถึงขั้นตอนการนำไปผลิตเป็นสินค้า

โรงงานหลอมตะกั่วซึ่งเป็นกิจการหลอมตะกั่วเพื่อนำกลับมาใช้ใหม่ได้รับสิทธิประโยชน์ในฐานะผู้ได้รับการส่งเสริมการลงทุนตามพระราชบัญญัติส่งเสริมการลงทุน พ.ศ. 2520 แล้ว และยังได้รับการลดหย่อนอากรขาเข้ากึ่งหนึ่งเฉพาะเครื่องจักรที่ไม่อยู่ในรายการปรับลดอากรขาเข้าตามประกาศกระทรวงการคลังที่ ศก. 13/2533⁸³

สาเหตุประการหนึ่งที่ซากแบตเตอรี่จำนวนมากถูกทิ้งปะปนกับขยะมูลฝอยทั่วไป เนื่องจากไม่มีมูลค่าทางเศรษฐกิจ จึงยังไม่มีผู้ประกอบการรายใดรับซากแบตเตอรี่โทรศัพท์มือถือมาใช้ประโยชน์ใหม่ เช่นเดียวกับถ่านไฟฉายที่ใช้แล้ว แบตเตอรี่ขนาดเล็กที่ใช้กับเครื่องใช้ อุปกรณ์ และของเล่น ยังไม่มีการนำกลับมาใช้ประโยชน์ใหม่ แม้จะเป็นกิจการที่ได้รับการสิทธิและประโยชน์ตามพระราชบัญญัติส่งเสริมการลงทุนข้างต้น จึงควรมีการผลักดันให้มีกิจการเพื่อนำแบตเตอรี่ประเภทดังกล่าวกลับมาใช้ใหม่ เพื่อให้ซากแบตเตอรี่เหล่านั้นถูกรวบรวมมาใช้ประโยชน์ใหม่ บำบัดและกำจัดอย่างถูกหลักวิชาการต่อไป

3.2.4 พระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ พ.ศ. 2535

นอกจากบทบัญญัติในประมวลรัษฎากรที่มีบทบัญญัติยกเว้นภาษีเงินได้นิติบุคคลโดยตรงแล้วยังมีบทบัญญัติตามกฎหมายอื่นที่เกี่ยวข้องกับกรมสรรพากรและกรมศุลกากรที่ได้นำมาตรการภาษีมาใช้เพื่อแก้ไขปัญหาสิ่งแวดล้อม คือ พระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ พ.ศ. 2535 มีบทบัญญัติถึงมาตรการภาษีที่นำมาใช้เป็นแรงจูงใจในการลดและขจัดมลพิษบัญญัติไว้ในมาตรา 94 ดังนี้

“มาตรา 94 เจ้าของหรือผู้ครอบครองแหล่งกำเนิดมลพิษผู้ใดซึ่งมีหน้าที่ตามพระราชบัญญัตินี้ หรือตามกฎหมายอื่นที่เกี่ยวข้องที่จะต้องจัดให้มีระบบบำบัดน้ำเสีย ระบบบำบัดน้ำเสียหรือระบบกำจัดของเสียอย่างอื่น รวมทั้งอุปกรณ์ เครื่องมือ เครื่องใช้ และวัสดุที่จำเป็นสำหรับแหล่งกำเนิดมลพิษนั้น หรือผู้รับจ้างให้บริการซึ่งได้รับอนุญาตตามพระราชบัญญัตินี้มีสิทธิขอรับการส่งเสริมและช่วยเหลือจากทางราชการได้ดังต่อไปนี้

⁸³ ประกาศในราชกิจจานุเบกษา ฉบับพิเศษ เล่ม 107 ตอนที่ 178 วันที่ 18 กันยายน 2533.

(1) การขอรับความช่วยเหลือด้านอากรขาเข้าสำหรับการนำเข้ามาในราชอาณาจักรซึ่งเครื่องจักร อุปกรณ์ เครื่องมือ เครื่องใช้ หรือวัสดุที่จำเป็นซึ่งไม่สามารถจัดหาได้ภายในราชอาณาจักร

(2) การขอรับอนุญาตนำเข้าผู้ชำนาญการหรือผู้เชี่ยวชาญชาวต่างประเทศเข้ามาปฏิบัติหน้าที่เป็นผู้ติดตั้ง ควบคุม หรือดำเนินงานระบบบำบัดอากาศเสีย ระบบบำบัดน้ำเสียหรือระบบกำจัดของเสีย ในกรณีที่ไม่สามารถจัดหาและว่าจ้างบุคคลที่มีคุณสมบัติที่จะเป็นผู้ควบคุมเครื่องจักร อุปกรณ์ เครื่องมือหรือเครื่องใช้ที่นำเข้ามาในราชอาณาจักรตาม (1) ได้ภายในราชอาณาจักร รวมทั้งขอยกเว้นภาษีเงินได้ของบุคคลนั้นที่จะเกิดขึ้น เนื่องจากการเข้ามาปฏิบัติหน้าที่เป็นผู้ควบคุมในราชอาณาจักรด้วย

เจ้าของหรือผู้ควบคุมแหล่งกำเนิดมลพิษที่ไม่มีหน้าที่ตามกฎหมายดังกล่าวในวรรคหนึ่ง แต่ประสงค์ที่จะจัดให้มีระบบ อุปกรณ์ เครื่องมือหรือเครื่องใช้ของตนเอง เพื่อทำการบำบัดอากาศเสีย น้ำเสีย หรือของเสียอย่างอื่นที่เกิดจากกิจการ หรือการดำเนินกิจการของตนมีสิทธิที่จะขอรับการส่งเสริมและช่วยเหลือจากทางราชการตามวรรคหนึ่งได้⁸⁴

ซึ่งการขอรับความช่วยเหลือตามพระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ พ.ศ. 2535 ไม่จำกัดเพียงผู้มีหน้าที่ตามพระราชบัญญัตินี้ แต่ยังรวมถึงผู้มีหน้าที่ตามกฎหมายอื่นและผู้ไม่มีหน้าที่ตามบทบัญญัติที่กำหนดไว้ ซึ่งบุคคลผู้มีสิทธิขอรับการส่งเสริมและช่วยเหลือตามมาตรา 94 มีดังนี้⁸⁴

- เจ้าของหรือผู้ครอบครองแหล่งกำเนิดมลพิษที่มีหน้าที่ตามพระราชบัญญัตินี้และตามกฎหมายอื่นที่ต้องจัดให้มีระบบกำจัดมลพิษตลอดจนอุปกรณ์ เครื่องมือ เครื่องใช้ และวัสดุต่างๆ ที่จำเป็นในการกำจัดมลพิษ รวมทั้งผู้รับจ้างซึ่งได้รับอนุญาตตามพระราชบัญญัตินี้

- เจ้าของหรือผู้ครอบครองแหล่งกำเนิดมลพิษที่ได้มีหน้าที่ตามกฎหมายในการจัดให้มีระบบกำจัดมลพิษ แต่ประสงค์ที่จะจัดให้ระบบ อุปกรณ์ เครื่องมือหรือเครื่องใช้ของตนเองเพื่อทำการกำจัดมลพิษ

ผู้มีสิทธิตามบทบัญญัติดังกล่าว สามารถขอรับการส่งเสริมและช่วยเหลือจากทางราชการในด้านมาตรการภาษี ดังนี้⁸⁵

⁸⁴อำนาจ วงศ์บัณฑิต, กฎหมายสิ่งแวดล้อม, (กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์วิญญูชน, 2545) น. 448-449.

⁸⁵เพ็งอ้าง, น. 449.

- ขอรับการช่วยเหลือด้านอากรขาเข้า ในการนำเข้าเครื่องจักร อุปกรณ์ เครื่องมือ เครื่องใช้ และวัสดุที่จำเป็นเฉพาะที่ไม่สามารถจัดหาได้ภายในประเทศ หากสามารถจัดหาได้จาก ภายในประเทศ ก็จะไม่สามารถขอรับสิทธิดังกล่าวได้

- ขอรับยกเว้นภาษีเงินได้ของบุคคลที่เป็นผู้ชำนาญการหรือผู้เชี่ยวชาญระบบกำจัด มลพิษที่เข้าในราชอาณาจักร จากการขอรับอนุญาตนำเข้าผู้ชำนาญการหรือผู้เชี่ยวชาญจาก ต่างประเทศเพื่อทำหน้าที่ติดตั้ง ควบคุม หรือดำเนินงานระบบกำจัดมลพิษ ในกรณีที่ไม่สามารถ จัดหาและว่าจ้างบุคคลที่สามารถควบคุมเครื่องจักร อุปกรณ์ เครื่องมือหรือเครื่องใช้ที่ได้มีการ นำเข้าตามมาตรา 94 (1) เฉพาะในกรณีที่ไม่สามารถหาผู้ชำนาญการหรือผู้เชี่ยวชาญดังกล่าว ภายในประเทศได้

จากมาตรการทางภาษีที่กล่าวมาข้างต้น จะพบว่าเป็นภาษีที่จัดเก็บจากสินค้า แบตเตอรี่ซึ่งไม่สามารถมีอิทธิพลต่อการปรับพฤติกรรมของผู้ผลิตและผู้บริโภค เหตุผลประการหนึ่ง เนื่องจาก อัตราภาษีค่อนข้างต่ำและจัดเก็บภาษีอัตราเดียวตามมูลค่าไม่ว่าผลิตภัณฑ์ใดจะมีเป็น ผลิตภัณฑ์ที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมหรือไม่ก็ตาม และไม่ได้นำรายได้ที่จัดเก็บไปใช้จ่ายเพื่อจัดการ กับซากแบตเตอรี่เหล่านั้นซึ่งเป็นต้นทุนแฝงที่รัฐต้องรับภาระในการจัดการ ดังจะเห็นได้จากการที่ จัดเก็บภาษีจากผลิตภัณฑ์แบตเตอรี่ในอัตราค่อนข้างต่ำซึ่งอาจเกิดจากการไม่ได้คำนึงถึงต้นทุน แฝงดังกล่าวในการกำหนดอัตราภาษี การจัดเก็บภาษีจากผลิตภัณฑ์แบตเตอรี่จึงควรมีการ คำนึงถึงประเด็นดังกล่าวเพื่อให้การจัดเก็บภาษีเป็นไปตามหลักผู้ก่อมลพิษเป็นผู้จ่ายตามลักษณะ ของสินค้าดังกล่าว ส่วนการลดหย่อนภาษีสรรพสามิตสำหรับสินค้าแบตเตอรี่จำกัดเฉพาะ แบตเตอรี่ยานยนต์ที่ใช้แล้วเท่านั้น ทั้งๆ ที่แบตเตอรี่ประเภทอื่นๆ ก็สามารถนำกลับมาใช้ประโยชน์ ได้ จึงควรพิจารณาการลดหย่อนภาษีให้ครอบคลุมถึงแบตเตอรี่อื่นๆ เพื่อลดปัญหาซากแบตเตอรี่ จำนวนมากในปัจจุบัน ในขณะที่มาตรการในการให้สิทธิและประโยชน์แก่ผู้ประกอบการในการ ลงทุนกับระบบการจัดการของเสียอันตราย เช่น แบตเตอรี่ ยังไม่ประสบผลเท่าที่ควร เนื่องจาก สิทธิและประโยชน์อาจไม่ได้กำหนดประเภทกิจการไว้อย่างชัดเจน ซึ่งอาจส่งผลต่อการตัดสินใจ ลงทุนของผู้ประกอบการ ประเด็นดังกล่าวหากมีการปรับประเภทกิจการที่จะได้รับสิทธิและ ประโยชน์ที่ชัดเจนยิ่งขึ้น น่าจะส่งผลต่อการตัดสินใจลงทุนของผู้ประกอบการมากยิ่งขึ้น